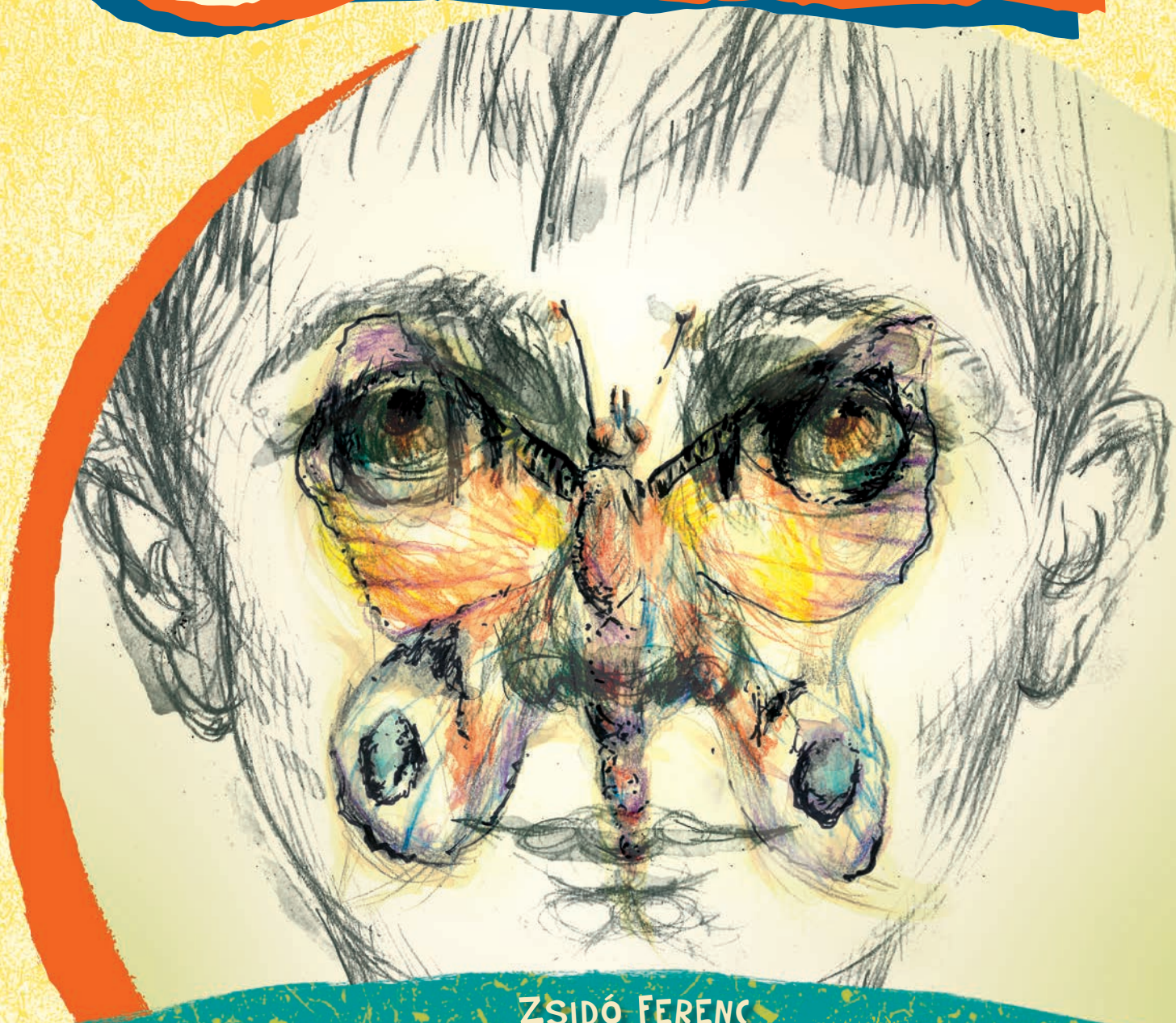


2019. március



imborá

kíváncsi diákok lapja



ZSIDÓ FERENC

Pillangó, buggyos fenékkal (8. oldal)

Interjú Tasnádi Istvánval,
részlet A kőmajmok házából (12. oldal)



15. Cimbora Kaláka Pályázat

10-15 éves kíváncsi diákoknak

NYEREMÉNY:

részvétel a 15. Cimbora Kaláka Táborban

Néhány év kihagyás után 2019-ben ismét találkozhatnak a Cimbora olvasói és szerkesztői, munkatársai: együtt táborozunk Sepsiszentgyörgy mellett, Zalánban a Vass Panzióban július 15. és 20. között. A játékokból, műhelymunkából, kirándulásból, esti táborüzenés éneklésből összeálló program lényege az ismerkedés és a közös alkotás öröme.

A táborba pályázat útján juthatsz el:

kiválasztasz egyet az alábbi témák közül, és egyénileg készíted el a pályázatodat április 15-éig. A pályamunkákat a cimboramail@gmail.com e-mail-címre várjuk.

1. #szabadság. Mit jelent számodra ez a fogalom a mindennapi életben?
2. „De, jaj, nem tudok így maradni, / Szeretném magam megmutatni, / Hogy látva lássanak, / Hogy látva lássanak.” (Ady Endre). Mit tartasz a legfontosabbnak jelezni önmagadból a többieknek, a világnak, és hogyan (nem) tudod ezt megtenni?
3. „Családom és egyéb állatfajták” – gyűjts érdekes élettörténetet családoból, kérdezd ki nagyszüleidet, szüleidet...
4. Küldd el irodalmi próbálkozásaidat (két-három verset vagy egy prózai alkotást)!

Eredményhirdetés: május 6-án.

Pályázati munkáitokat a Cimbora szerkesztői értékelik:

Farkas Kinga, Jakab Villó Hanga,
Kónya Éva, Szonda Szabolcs,
Vetró-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes.



CIMBORA – 2019. március, XXIX. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10-15 éves diákoknak

ISSN 1222-1910

A Cimbora árát a Cimbora Alapítvány bankszámlájára várjuk:

Cont IBAN: RO14BRDE1505SV01455331500

BRD Sf. Gheorghe, Fundația Cimbora

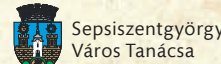
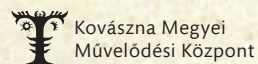
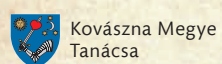
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Csillag István, Forrai Tibor, Gergely Edó,
Jakab Villó Hanga, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Müller Henrietta, Szonda Szabolcs, Szócs Imre,
Vetró-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

A borítón Vetró-Bodoni Barnabás illusztrációja
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimbora Alapítvány
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában

Cimbora-szerkesztőség: Szabadság tér 7. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimbora.net

TÁMOGATÓINK



Tartalom

Cimbirodalom

WILLIAM SHAKESPEARE: **Vízkereszt**

LÁSZLÓ NOÉMI átíratában

András úr meséje 4. oldal

Olivia grófkisasszony meséje 6. oldal

ZSIDÓ FERENC

Pillangó, buggyos fenékkal 8. oldal

Arcok az előőrsből:

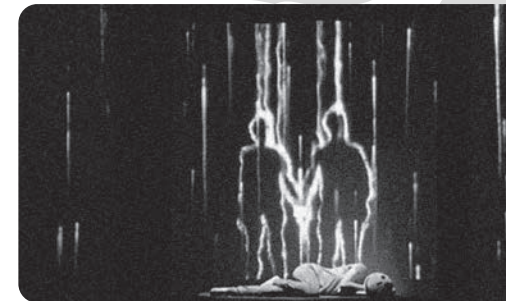
BORCSA IMOLA

Málnasütés 10. oldal

A felnőttek tévednek a fantázia dolgában

Interjú TASNÁDI ISTVÁNNAL

A kőmajmok háza (részlet) 12. oldal



Szín-tér

VETRÓ-BODONI BARNABÁS rovata

Vacak csoda - A Szín-téren:

TIM NOBLE és SUE WEBSTER

brit művészpáros 16. oldal

Barangoló

KÓNYA ÉVA rovata

Kicsi lányok övláncokkal,

kosarakkal, táskákkal 18. oldal

Batyu, tarisznya, bugyelláris... 19. oldal

Edóságok

GERGELY EDÓ rovata

Csillagok, csillagok 23. oldal

Cimbi (rendhagyó) olvasólámpája

JAKAB VILLÓ HANGA rovata

Tudtad, hogy van Nemzetközi

Gyerekkönyvnap? 24. oldal

Otthon a természetben

KÖLLŐ ZSOLT rovata

Tavaszcseré a Bodza vidékén 26. oldal

Ti írtátok - ti olvastátok

KOLOZSI TAMÁS

(Mikes Kelemen Elméleti Líceum,

Sepsiszentgyörgy, VII. osztály)

Egy író, aki érti a gyerekek érzéseit

JANNE TELLER: **Semmi** 27. oldal

NAGY ORSOLYA

(George Coșbuc Gimnázium

Marosvásárhely, VIII. C)

Angyal, Elhunytó 27. oldal

Cimbi naplója 28. oldal

Pad alatt

Ókori egyiptomi házi

feladatot őrzött meg

az íróasztal 29. oldal

Keresztrejtvény

FORRAI TIBOR rovata

Erdélyi szobrászok 30. oldal

Cimbi képtára

KÓNYA ÉVA rovata

Festményeken feltűnő

táskák a reneszánsztól

napjainkig 31. oldal





WILLIAM SHAKESPEARE

Vízkereszt

László Noémi átiratában
(3. rész)

András úr meséje

melyben szinte állandóan jókedvűek vagyunk, Tóbiás úr és András úr koccint, Malvolio hetet-havat összehord, Tóbiás uramat cseppet sem érdekli a szerelem, Mária eltéríti András úr bajtársi szándékait, Olivia Cesarióval andalog, aki egy gyáva nyúl szegénylegény, de túléli a párbajt

Voltak idők, amikor imádot emem valaki, és éreztem, hogy imád. Most már nem érzem, hogy imád. Mert nem imád. Viszont akadnak jó barátaim. Nemrégiben egy osztályombéli emberrel, nemes Büffencs Tóbiás úrral sikerült igazán összebarátkoznom. Mint régen, amikor imádtak. Csak ez most nem olyan. Ez nem imádat, ez barátság, férftól férfiig. Most nincs régen, és erre gyakran gondolok. Bevallom, mióta Tóbiás úrral annyira összebarátkoztam, jóval ritkábban jut eszembe, hogy most nincs régen, mivel amióta összebarátkoztunk, azóta szinte állandóan jókedvűek vagyunk.

Jókedvében nemigen gondolkodik az ember. Tóbiás úr jókedvű, és én is az vagyok. A jókedvet jó kupa borokkal támasztjuk alá, és ez nekem nem kevés talléromba kerül. De mit meg nem tesz az ember barátaért és a jókedv reményében, nemde? Ne legyünk kicsinyesek, sem undok számítók. Egyébként minden megoldódik majd, amikor Tóbiás barátomuram hűgát, Olivia grófnőt az oltár elé vezetem. Mert akkor varázsütésre mesésen gazdag nemes úr leszek. Most, kissé szerénytelenül, mert néha nyugalmunk érdekében annak is lenni kell, csak mesésen fess nemes vagyok, de lesz ez másként, ebben nagyon hiszek.

Hitemben Tóbiás barátom is gyakorta megerősít, aki úr. Ő úr, és én is úr vagyok, nem csoda, hogy ilyen pompásan alakult kettőnk barátsága, amelynek talaján épül már a sokat ígérő házasság, amelynek megkötésével én dúsgazdag leszek. De ne legyünk kicsinyesek, sem undok számítók. Már több mint kétezer talléromban áll ez a barátság, és ha az utolsó ezreseken belül oltár elé nem vezetem a grófnőt, végem. Nehéz lesz nemes úr létemre további jó kupa borokra pénzt keríteni. Márpedig kupa

bor nélkül bajban van a nemesember, mert rögtön eszébe jut, hogy most nincs régen. És az nem jó. A nemesnek.

Nézetemet Tóbiás úr is osztja, legendás barátságunk főként ezen a közös állásponton alapszik. Ez barátságunk alapszökevénye. Ezen a sziklán koccintunk, dalolunk, társalgunk elmésen naphosszat. Néha táncra perdülök. A minap majdhogynem lepottyantam tánc közben az alapszökevényről, mert otromba módon rántott Malvolio, a mogorva háziszolga vagy hopmester, vagy mi, a nesztelen léptű, savanyú képű gyászhuszár, és engem kis híján falhoz lapított a kicsapódó tölgyfa ajtó. Amikor berontott rajta. A zeneteremben voltunk, Tóbiás úr, Feste bohóc, szerénységem és Mária, akinek, úgy látom, az én drága barátom a gyengéje épp.

Malvolio mindennek lehordott bennünket. Ő, aki szolga, hetet-havat összehordott illemlől és egyéb számár dolgokról. Nem zsenírozta, hogy csupa nemes urakkal fordul szemközt. Igaz, Mária nem nemes úr, és jó bohócunk, Feste is csak szívében nemes, ott viszont valólag, esküszöm. Senki sem tud szerelmes dalt olyan érzelemdúsán előadni, ahogyan ő. Tóbiás barátomuram megkérte, hogy valami szerelmeset énekeljen, mert a nemest csak a szerelem érdekelheti igazán. Bár úgy látom, Tóbiás uramat cseppet sem érdekli a szerelem, hiába ő Mária gyengéje, és ezt ráadásul tudja is. Tudom, hogy tudja. Elmondta nekem. Tóbiás barátom elmondta egyszer, amikor a lépcsőn álltunk, hogy Mária imádja őt. Mondtam neki, hogy engem is imádot egyszer valaki, mert eszembe jutott. Így hát elmentünk a Három Szamárba, hogy jó kupa borokkal lemossuk a fájó emléket. Tóbiás úr azt, hogy most, én pedig azt, hogy egyszer.



Irgalmatlan nagy gubancok kútfeje ám a fránya szerelem. Ezt én gondoltam ki, nem Tóbiás urambarátom mondta a lépcsőn. Bár úgy látom, a ténynek ő is tudatában van. Amikor Malvolio komornyik otromba módon lehordta Tóbiás urat és személyemet is, nemde, bajtársi indulatomban felajánlottam, hogy hívjuk ki párbajra, aztán csúfosan hagyjuk cserben. Úgy értem, elégtétel nélkül. De Mária eltérítette bajtársi szándékaimat. Kitálalta, hogy csapdalevelet ír a komornyiknak, aki öntelt, és arról álmodik, hogy Olivia feléje hajlik. Erről, bevallom, én is álmodom, de, sajnos, Olivia a hajlandóságnak nem adta jelét, és ha ez így megy tovább, csúfosan végezzük, én és a tárcám. De ne legyünk kicsinyesek, sem undok számítók.

Olivia hajlandósága mentén bizony még csúnya cseppetébe is keveredtem, ami egyébként szépreményű párbajnak indult, amikor indult. Mi tagadás, a párbaj szeretem, az olyan igazi nemes uras dolog. A párbaj. Mondtam Tóbiás urambarátomuramnak, hogy most már továbbállok, mert teljesen reménytelen az ügy. Olivia állandóan ezzel a taknyos Cesarióval, Orsino herceg küldöncével andalog. Éppen, hogy rá nem folyik a bársonyos szeme. Tóbiás uram biztosított, aki barátom, hogy Olivia azt is csak azért teszi, hogy engem fölpişikáljon, és végre a nyulat a bokorból kiugrassza.

Hirtelen nem tudtam, milyen nyúlról, miféle bokorról beszél, ezekről korábban közöttünk nem esett szó. De miután a nyulat és a bokrot elfeledtük, egészen könnyen megértette velem az én Tóbiás barátom, aki úr, hogy Olivia mindezt azért teszi, hogy engem féltékeny tegyen, és hogy én végre lovagias jelét adjam komoly szándékaimnak. És azt tanácsolta nekem Tóbiás uram, aki a barátom, hogy provokáljam a tejfölsképű apródot, és véres párbajban adjam vitézségem hírül a szeretett nőnek. Aki Olivia.

Itt aztán a szerelem kútfejéből hatalmas gubancok támadtak, mert a tejfölsképű előbb békésnek, mi több, ártalmatlannak bizonyult, utána gyáva nyúlként viselkedett, úgyhogy nyulunk is lett már, és ezen felbátorodva jól orrba vertem őt. Erre, képzeljék, a nyúl förtelmesen elagyabugyált engem, és amikor későbbi találkozásunk alkalmával pengével támadtam neki, a beste apród összekaszabolt, mi több, Tóbiás urat is, aki a barátom, homlokra taláta.

Ez már sok volt nekem. Ráadásul hiába nyúl, hiába gyáva, hiába tejföl, hiába beste, Olivia, képzeljék, nőül ment hozzá. Egy gyáva nyúl szegénylegényhez! Mi több, barátom, Tóbiás, aki úr, most már nem úr és nem barátom, mert ahogy sebzetten pihegett, és én segíteni szerettem volna rajta, mindenféle ocsmány szavakkal szemtől szemben lehordott engem. Az úr, aki barátom. Volt.



Mert most én elmegyek. Elegendem van a fránya szerelem kútfejes gubancaiból, a jó kupa borokból, párbajokból, és abból is, hogy most nincs régen. Lárifári. Most régen

van, mert amikor majd arra gondolok, ami most van, akkor ez, ami most van, régen lesz. És ez nekem elég. Valólag, nemde.

Olivia grófkisasszony meséje

melyben Tóbiás úrban nincs sok köszönet, András úr Olivia szívét rémisztgeti, Malvolio szíve megkérgesedik, Cesario fűzfa kunyhót épít, majd mintha kicserélték volna, Orsino barbár grófkisasszonynak nevezi Olivviát, és Cesariót ismét kicserélik

Voltak idők, amikor nagy tudású, rátermett urak igazgatták bölcs döntéseik révén ezt az uradalmat, nekem pedig nem volt más gondom, mint hogy vörös dolmánykámhoz rózsaszínű vagy viola kesztyűt húzzak. Most ilyen gondjaim nincsenek, fekete mindenhez fekete mindent húzok, és kész. Viszont bíraskodhatom mindenféle medvetáncoltatással kapcsolatos perpatvarban, cselédviszályban, és eldönthetem, hogy hány öl fát lenne jó télire fölhalmozni. Alig látok a bánattól, erre állandóan gyakorlati kérdésekben kell döntenem.

Szerencsére itt van Malvolio, nem tudom, hová lennék nélküle. Tóbiás bátyám is itt van, de abban, sajnos, nincs sok köszönet. Elvileg itt van, gyakorlatilag a Három Számár ivóközönségének létszámát gyarapítja, házunk falai csak lódörgő vagy horkoló állapotában látják. Újabban valami együgyű piperkőcformát is nyakamba szabadított, Keszeg András urat, aki tarka harisnyaival rémisztgeti a szívem, amikor épp nem Tóbiás bátyámmal igyekszik uradalmunk és a környék borkészletét a lehető legrövidebb idő alatt felélni. Attól tartok, Tóbiás a velem kötendő házasság délibábjával szédítgeti ezt az András urat.

Eddig is elég látványosan gyászoltam szegény édesapámat és bátyámat, ám amikor megneszeltem, hogy ez a két borvirágos duhaj arról diskurálgat, hogy a tulipiros harisnyás a szívemen át a ház urává lép elő, azonnal fátyolt húztam fejemre, feketébe borítottam a házat, a templom pedig a zokogásomtól hangos. Én hozzám mindenféle szedett-vedett hozományvadász férfiember ne közelítsen. Semmint, hogy idegen csattogjon apám és bátyám kedves helyein a papucsával, inkább vállalom a ház urának vállára nehezedő feladatok megoldását magam. Némi malvoliói segítséggel, ezt el sem hallgatom. Bár Malvolio szíve mintha megkérgesedett volna, mióta ura helyett órá is szoruló úrnője van.

A minap, amikor Feste nagy sokára előkerült, és haragomban kissé megleckéztettem volna, komornyik uram

kemény szavakkal méltatta ökelmét, pedig nagyon elmesén kivágtam magát a „dobjátok ki a bolondot” helyzetből. És amikor Malvoliót a kapuhoz küldtem, hogy az engem már jó ideje küldöncökkel fárasztó Orsino herceg újabb szerelmi futárját hazapenderítse, tehetetlenül tért vissza azzal, hogy ő ezt a futárt képtelen megállítani, akármit mond neki, mindenre azonnal kész a válasz. Nocsak. Miféle ember ez?, kérdezem az én tanácstalan komornyikomtól. Azt mondja, emberféle. De milyen forma ember? Azt mondja, jó formájú, ámbátor gyereknek idős, férfinak pedig elég fiatal, amolyan csinos suhanc, aki nemrégiben még az anyja ölében csücsült.

Gondoltam, megnézem én ezt a csinos suhancot, akinek jobban vág az esze, mint az én kérges szívű Malvoliómnak. Sudár és hajlékony, mint a zsenge nyírfa, és igen mesterien hajlítja a szót. Engem például megdorgált, hogy nem azért kaptam szépséget és jóságot, hogy azokból ne részesüljön a világ, és miután rávettem, hogy felemeljem a fátylam, kifejtette, hogy ilyen tündöklő szépséget vétek a sírba vinni anélkül, hogy a világban másolatot hagynak róla az ember. Mondtam neki, hogy majd leltárba vétetem mindezt a szépséget és jóságot, és végrendeletemhez csatolom, mielőtt itt hagynám az árnyékvilágot. Továbbá elmondtam, amit az elmúlt hónapban már annyiszor, hogy Orsino herceget képtelen vagyok a szívembe fogadni, hiába tudom róla jól, hogy nemes lelkű, nemes szívű, szép ábrázatú, előkelő úr, és hiába küldözgeti hozzám küldönceit, szerelmének híre nem lobbant lánggra engem.

Az apród, Cesario erre azzal hozakodott elő, hogy mennyire másként udvarolna ura helyében énnékem ő. Kértem, árulja el, hogyan. Fűzfa kunyhót építene a kapunál, mondta, ott ülne éjjel-nappal, addig dalolná nevemet, amíg a füvek, fák, a hegyek és a szél is mind csak azt visszhangoznák: Olivia. Nem mondta, süvöltötte ezt, én pedig mintha megvakultam volna, mintha az utolsó pillanatban szemembe égett volna az arca, egye-

bet sem látok azóta, csak ezt a se nem fiú, se nem férfi arcot, egyebet sem hallok, csak a hangját, ahogy a nevemet kiáltja. Hát ilyen könnyen terjed ez a kór, amely szegény Orsino herceget emészti?

Bár csak lenne ő olyan valódi és kitarító, mint Cesario, akit maga helyett udvarlásomra küld, miközben ő magas várában hiú ábrándokat kerget. Hogyan is képzelem, hogy mások által udvaroltat? Hogyan is gondolhatja, hogy látatlanban megkedvelem? Megkedveltem, túlságosan is, csak hogy nem őt, hanem ezt a kedves fiút. Elküldtem azzal, hogy uráé nem leszek, őt azonban jó szívvel látom ismét, hogy elmondja, miként fogadta ura ezt a hírt. De mihelyt elment, tatóngó úr támadt a nyomában, úgy hogy leráncigáltam ujjamról a gyűrűm, és Malvolióval utánaküldtem, hogy adja vissza a pimasznak a rám erőszakolt szerelmi ajándékot, amit nem tűrhetek.

Eljött persze Cesario, hogy ura iránt tovább puhítsa a szívem, és akkor, mivel nem bírtam már magammal, lába elé borultam, és elsírtam neki, hogy mindenkinél jobban szeretem, és nem élem túl, ha nem láthatom többé. De Cesariót ez nem hatotta meg. Kitartott amellett, hogy ő urának kéri a kegyeimet, és nem saját magának, úgy hogy másodszor is el kellett válnom tőle, bár lelkére kötöttem, hogy jöjjön még felénk. Azután egy napon a gyümölcsöskertben bukkantam rá, bolond Tóbiás bátyám kaszabolta épp, alig bírtam a küzdelemből kiszabadítani. A bátyámat jól leszídtam, Cesariót pedig behívtam a társalgóba, hogy a rajta esett sérelmeket valahogy kima-

gyarazzam előtte. Mintha kicserélték volna, úgy viselkedett.

Nem ellenkezett, amikor könnyesen a nyakába borultam, készségesen megengedte, hogy átkaroljam. Sőt. Beleegyezett, hogy Topáz atya titokban összeeskessen kettőnkkel. Ami megtörtént. Azután visszasietett urához. Orsino kíséretében láttam újra, amikor a herceg úgy döntött, hogy személyesen teszi tiszteletét nálam. Cesariót mintha kicserélték volna. Végig Orsinón csüggött, hozzám alig szólt, jóformán rám sem nézett, hiába vártam, hogy örvendezve elfoglalja hitvesi helyét az oldalamon, ez nem történt meg. Szó nélkül végignézte, ahogy a herceggel próbálom, immár szemtől szemben, megértetni azt, hogy nem tudom szeretni, és nem leszek a felesége. Cesario, újdonsült férjem a herceg árnyékában lapult.

Némán túrta, hogy Orsino barbár grófkisasszonynak nevezzen engem azért, amiért szerelmét nem viszonozom, és amikor a herceg azzal fenyegetőzött, hogy többé nem engedi, hogy apródjával találkozom, mindössze annyit mondott, hogy ő örömmel követi urát mindenhová, és érte boldogan hal száz halált. Nem hittem a fülemnek. Egyszer a pap színe előtt sírig tartó szövetségre lép velem, utána pedig a hercegnek esküdjök, hogy százszor a sírba hullna érte? Erre már belőlem is kibukott, mindenki füle hallatára, hogy kérem Cesariót, férjemet, esküjét ne feledje, utána pedig hívtam Topáz atyát, mert Cesario, akit kicserélték, szemrebbenés nélkül tagadta, hogy velem egybekelt.





ZSIDÓ FERENC

Pillangó, buggyos fenékkal

Nem, nem verték rendszeresen. Kétéves és egy hónapos volt, amikor élete első nyaklevesét kapta, amiért szétköpködte a murokpürét, összerondítva a háziáldást (tévét). A képernyőre száradt murokdarabkák idővel a készülék meghatározó részévé váltak, beépültek a sugárzott adásokba, különös tévézési élményhez juttatva a családot. A nyakleves ügye egyébként hamar feledésbe merült, és a szóbeszédell ellentétben nem affektálta pszichésen az érintettet. Szentelenül virágzó egészségére kíváncsian szállt rá egy pillangó. Az elhessegetés, mint lehetséges reakció, szóba se került. Csak a csodálat és az ígézet.

A kétéves és három hónapos kor fordulópontot jelentett életében: keresztanyja jóvoltából triciklire ülhetett. A szülők sajnos nem számoltak a következ-

ményekkel, nem tettek előre biztonsági intézkedéseket, később már nem állt módjukban. Viktor triciklin evett, kakált és aludt – ezek szünetében vidám rikantások közepette száguldozott föl-alá a lakásban. Kezdetben csak ott. Szülei arra a következtetésre jutottak, hogy ez valami extra-plusz szabadságillúziót ad neki. Szerintem csak élvezte. Így, egyszerűen.

A mozgás a vérünkben van, és nem szentségtörő, ez még a veritas duplex elv nélkül is igaz. Ráadásul a triciklizés fejlődéstani szempontból is javallott, tehát a pragmatizmus hívei sem húzhatják az orrukat: Viktor triciklizett, ergo fejlődtek az izmai, erősödtek a csontjai, ergo egészséges, igazi férifalántává vált. Vagyis felkészült az életben oly gyakori kihívások fogadására. (Tessenek parancsolni, beljebb fáradni, kérem!) A triciklizés Viktor felfedező hajlamára is



jótekonan hatott, mely lényegi hajlam végső soron az ősi munkamegosztásból származó egyedfejlődési specifikumokra vezethető vissza. Tudniillik a férfi (volt) a zsákmányszerzés feladata. Ez fejlett tájékozódási és tervalkotási képességet igényel(t). Azt is mondhatjuk, hogy Viktor tervszerűen tájékozódott és tett felfedezést, mely alól a mosógép sem volt kivétel. Önmagát is előszeretettel fedezte fel. Mintha már elolvasta volna a delphoi jósda híres feliratát: „Ismerd meg önmagad.” Mintha ő írta volna fel oda. Önmaga megismerésének folyamata szintúgy paradoxonokat termelt ki, mint a világ megismeréséé. Vagyis önmaga egyenlő a világ? Nem, ezt nem akarom! Miért jöttem ki a hasadból? (Nyugi, ez nem a „mért szültél e világra”-féle pesszimizmus, hanem.)

Elsősorban a nyelvi korlátokba botlott bele minduntalan. Némelyiken át is esett, nagyot nyekkenve. Ilyenkor csak csodálkozott, nem sírt. A fonákját is megnézte mindennek. Legalábbis mindannak, aminek volt. Meglepődve vette észre, hogy egynémely dolgoknak nincs. Ha az ember hátulról is ember, a szó hátulról miért nem szó? Hol az igazság? A fordulásban? Merthogy nem a szóban, az biztos. Ha a baba megtanul járni, pillangót fog. Ím, megtanult. Csatangolt, buggyos fenékkal. A pillangó örömmel vetette rá magát a babára. Orrára szállt, bizgerálta. Az sikongva kapdosott utána. Szemét meresztette. Nem baba, de szép pillangó. És csip-csip csóka, vak varjúcska. Ha jó volt, ne csípd meg, ha nem volt jó, csípd meg. Ha azt sem tudom, miért épp a vak és a varjúcska, akkor mi a jó és mi a nem jó?

(Az első intim találkozás a tükörrel mély nyomokat hagyott benne. Ne is lássam többé! Hogy lehetnék üveglapon lévő foncsor? Miért lennék olyan, amilyenek a világ lát? Miért lennék olyan, amilyenek én látom magamat?)

A két és fél éves kor megpróbáltatásokat hozott számára: Kissé megkésve bár, de elhatározták szülei, hogy bilire kényszerítik fiukat. Pedig Viktor nem szólt, hogy különösebben zavarná a nadrágba potytyant kaki vagy a lába szárán lefolyó pisika (az elnevezések nem Viktortól származnak, hanem a szüleitől, azért olyan furcsák). Ám szülei biztosak akartak lenni abban, hogy testileg-lelkileg egészséges gyermeket nevelnek, és emellett bántotta őket, hogy semmi hasznát nem veszik a már két éve meglévő, ide-oda hányódó bilinek, amit egyesek éjjeliedénynek neveznek, de egy gyereknői szöveggörnyezet-

ben ez a megnevezés semmiképp sem javallott, nem helytálló. Ül rá, psi-psi, nem ülök, psi-psi. Inkább fejemre a bili, psi-psi. Fejedre a psi-psi! Na! Ha psi-psi, akkor nem, na! Csak akkor, ha fejedre, lecsorduló, a hátad közepéig. Táplálja a bőrt, fertőtleníti. Régen a legszebb lányok állítólag ezzel mosakodtak, hogy arcuk üde, hamvas legyen, psi-psi, na!



Egy nagyon fontos dolog történt még Viktorral hároméves kora előtt: felfedezte, hogy apja és anyja külsőleg - igaz, más-ként sem - nem egyformák. Hú, a nemjóját! Apján hiába kereste azt, ami anyján nyilvánvalóan megvolt, és fordítva. Ez a dolog zavarta. Most immár ő az ilyen, vagy ilyen az ő? És neki őnek kell lennie vagy ilyennek? Inkább egyiknek se! Pont ez a jó, hogy anyja és apja nem hasonlítanak egymásra? Vagy pont ez a hiba? Ha hiba, hogyan lehetne kiküszöbölni?

Anyja alakját szerfölött furcsának találta. Egy-két dolog mintha fölösleges lett volna rajta, de mindent összevetve mégis bájos volt és érdekes. Melegség áradt a testéből - egészen másként, mint az apjából. És nem azért, mert mater certa, pater incertus. Bár ebbe is bele kell nyugodni.

Mivel a lakásban majd mindent az anyja csinált, Viktor egy ideig azt hitte, hogy az apja szintén az ő gyereke. Utóbb nevetett ezen, pedig volt/van benne valami.

Arcok az előőrsből: Borcsa Imola



Kézdivásárhelyen születtem 1990-ben. Ugyanitt végeztem a középiskolát, aztán Kolozsváron tanultam gyógyszerészetet. Jelenleg szülővárosomban élek és gyógyszerészként dolgozom. Gyermekkoromtól vonzom a történetek, azok is, amiket olvastak nekem, de ha épp nem akadt senki, aki ráért volna, magamnak találtam ki őket. Nagymamám oázist ábrázoló faliszőnyege előtt órákon át tudtam üldögélni, és szöveget fejemben a turbános alakok kalandjairól általam

kigondolt meséket. Az első „művem” egy macskáról szóló mese volt első osztályos koromban, macskaformára kivágott „kötetbe” szerkesztve, egy példányban „jelentettem meg”. Az egyetlen befejezése után kezdtem komolyabban foglalkozni irodalommal, azóta publikálok novellákat, karcolatokat rendszeresen. 2017-ben megkaptam az Irodalmi Jelen folyóirat debütdíját. Idén jelenik meg az első kötetem. A macskákat még mindig szeretem.

BORCSA IMOLA

Málnasütés

A gyümölcsfák szegélyezte kerten túl sárguló kukoricaföld terült el, fölötté az ég komor szürkéje. Amikor ilyen eseménytelen volt az ég, kezembe vettem egy faágat, és mindenféle alakzatokat rajzoltam rá. Akkor is épp ezzel múltam az időt, amikor meghallottam bentről nagyanyám sírásba forduló kiabálását.

– Ennyire nem vagy képes? Így törödsz a gyermekeddel! Nem megkértelek, hogy főzd fel? Összement a drága bivalytej! Holnap így vigyük el nekik?

– Ne óbégassál, na, te nem tehetted volna oda főni? Nem láttad, hogy a kályha mellé raktam az üveget? hangzott nagyapám többé-kevésbé nyugodt válasza.

De erre már jött is a replika. Mikor rájöttem, hogy ennek nem lesz vége egyhamar, leszöktem a ház oldalánál lévő padról, és nagy lépésekkel indultam el hátrafelé. Elhagytam a málnást meg a zöldségest, sőt, még a víztározót is, csak utána álltam meg, a bozót szélén, amely jócskán a fejem fölé magasodott. A



hangfoszlányok idáig is elértek, bár itt már teljesen elviselhetőek voltak. Továbbmenni nem mertem, mert tudtam, hogy a kertnek ebbe a részébe a fácánok, rókák is bemerészkednek néha, én pedig féltem a vadállatoktól.

Nem bírtam elviselni az ordibálást, ezért kellett elfutnom. Nem féltem, vagy ilyesmi, mert a szomszédainkat is gyakran hallottam veszekedni, és anyu elmagyarázta, hogy néha az emberek így beszélgetnek egymással, és hogy ez nem a mi dolgunk, meg hogy ettől nekem nem kell megijednem. Mégis összerándult a gyomrom, nem akartam hallani.

Tébláboltam egy ideig, vártam a csendet, hogy végre visszamehessek. Szerencsére ott játszottak hátul a macskák, Hóhér, a nagy, meg Pamacs, egy jövevény kölyök. Ez elszórakoztatott egy darabig. Figyeltem, ahogy Pamacs rámászik a nagyra, harapdálja, provokálja őt, Hóhér meg haláli nyugalommal túri, csak néha legyint mancsával egy-egy pofont Pamacs arcára, aztán pedig fölényesen odébbáll. Közben meg-megütötte a fülem, hogy nagyanyám valami nagycsecsű kancát emleget, meg hogy azt is tudja, hol dugdossa nagyapám a fényképét, aztán meg számonkérte, hogy hol volt ő, amikor nevelni kellett volna a gyermeket, akkor is ennél a szajhánál-e, meg hogy ezért nincs benne semmi szeretet a gyermeke iránt, ezért nem képes semmit megtenni érte. Itt szünet következett, én pedig azt hittem, hogy már vége, ezért előreindultam.

Útközben szedtem néhány szem málnát, amiket a markomban szorongattam. A ház hátsó sarkáig értem, mikor csörömpölést hallottam, és az üvöltözés is folytatódott. Előre akartam osonni a verandáig, hogy belessek az ablakon, de ekkor hallottam, ahogy az ajtó ki-, majd bevágódik. Felkaptam a padon lévő csomag gyufát, s azzal uzgyi ismét hátra.

Csak akkor mertem hátranézni, amikor már ismét a bozót szélén voltam. Nagyapám épp az ajtót verte, azt hiszem, de olyan bőszen, hogy a kis faház beleremegett, a hátsó ablaküveg is kocogott. A kísérőszövegben nagyanyám bánat egy fehérszínű volt titulálva, meg ennél cifrább dolgoknak is, és a lényeg az volt, hogy mit képzelsz magáról, hogy kizárja nagyapámat a saját házából, amit egyébként ő nem is bánna, nem vágyik ide vissza, csak a kocsikulcsát ne felejtette volna bent.

Hogy lefoglaljam magam, úgy döntöttem, rakok egy kis tüzet, épp csak akkorát, hogy meg tudjam sütni a málnaszemeket. Kerestem néhány száraz fűszálat, csomóba raktam, hoztam pár kisebb faágat is. A kis

máglyám nehezen akart lángra kapni, de aztán rájöttem, könnyebb lesz, ha teszek rá pár szál gyufát is. A málnaszemeket egy vékony faágra tűztem nyárs gyanánt, aztán forgatni kezdtem a tűz fölött. Annyira koncentráltam, hogy egyenletesen feketék legyenek a szemek, hogy még véletlenül se maradjon egyetlen piros folt se, hogy semmit sem hallottam a zajból. Ahogy hosszasan bámultam a tüzet, egyszer csak éreztem, hogy nagyon kell pisilnem.

Eltapostam a parazsat, majd kicsit beljebb mentem a bozótba. Ahogy leguggoltam, látom nagyapámat, ahogy fut a szőlő közé, nagyanyám utána, egyik kezében egy hatalmas kés, másikban telefon. Levegőt is alig kap, úgy kiabálja a telefonba, hogy jaj, gyertek ide, mert apád meg akar ölni. Közben nagyapám ordít, hogy te háborodott fehérszínű, én akarlak-e megölni, hát nálad van kés. Azzal már repül is a telefon, egyenesen neki nagyapámnak, ő viszont elhajol, aztán folytatódik a hajsza, egy ideig a szőlő között, végül pedig megiramodnak vissza a ház irányába.

Ekkor már sötétedett, meg az eső is kezdett szemerkélni. Fáztam, és a gyomrom össze volt szorulva, de már tudtam, hogy nem lesz semmi baj, mert mindjárt érkeznek apuék, és hazamegyünk. Lekuporodtam a vizes földre, befogtam a fülem, és mondogattam magamnak, hogy mindjárt vége, de már hiába tudtam ezt, az arcomon kezdtek végigcsorogni a könnyek.

Nem tudom, mennyi ideig lehettem így, arra emlékszem, hogy egyszer megérkezett apu, fölkapott az ölébe, előrevitt, betett a kocsiba, betakart egy vastag pokróccal, és én hamarosan el is aludtam a melegben. Csak egyszer ébredtem meg, egy kék-piros villogásra, majd ismét elszenderedtem.





A felnőttek tévednek a fantázia dolgában

„A fantáziálást sokan, főleg az okos felnőttek felesleges álmodozásnak tartják.” Tasnádi Istvánnal, A kőmajmok házának szerzőjével beszélgettünk a könyv borítóiról, filmes változatáról, fantáziavilágról, a „hősírásról”, mai és régi mesékről.

Tasnádi István (1970, Budapest): József Attila- és Balázs Béla-díjas író, dráma- és forgatókönyvíró, rendező. 1996-ban a Bárka Színház alapító tagja, 1996-tól 2001-ig dramaturgja. 2001-től 2007-ig a Krétakör Színház rezidens drámaírója. Az Aranyélet és a Terápia című HBO-sorozatokat vezető írója. Az Időfutár című ifjúsági regénysorozat társsírója.

(Forrás: tasnadiistvan.hu)



Tasnádi István (Székelyhídi Balázs fotója)

- Milyen út vezetett a színdarabíráshoz, a kortárs drámához, innen a fiataloknak szóló művekhez?

- Középiskolás koromban a sulis színjátszó kör tagja voltam. Az első darabjaimat a barátaimnak, a barátaimra írtam. Meg is rendeztem ezeket. Jó gyakorlat volt. Aztán amatőr társulatok mutatták be a darabjaimat, majd miután megnyertem egy drámapályázatot, Kaposváron debütáltam mint kőszínházi szerző. Szóval fokozatosan írtam bele magam a kortárs színházi életbe. Kifejezetten fiataloknak, fiatalokról csak jóval később kezdtem írni, amikor már nekem is voltak gyerekeim.

- Szerzői honlapodon külön fülön jelennek meg a gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások. Mit jelent számodra, hogy valami gyermek- vagy ifjúsági színdarab?

- Rangsban semmiképpen nem jelent különbséget, ugyanolyan becsúgygyal ülök neki egy ifjúsági darabnak, mintha egy felnőtteknek szóló szövegen dolgoznék. A téma természetesen más, sokszor a nyelvezet, a szerkezet és a szöveg ritmusa is.

- Hogyan dolgozol egy hagyományos mese színdarabválogatán, mik az átírási szempontjaid?

- Egyetlen szempontom van, hogy a mai nézők, azaz a jelen kulturális közegében szocializálódott gyerekek értsék és élvezzék a klasszikus történetet.

Ehhez le kell porolni a régi meséskönyvet, és fogást kell találni rajta. Ez nem mindig könnyű. A Farkas és Piroskánál egy elképzelt bírósági tárgyalás tanulóvallo-másai alapján rekonstruáltam háromféle módon az ismert történetet. A Farkas volt a felperes, aki súlyos testi sértésért és védett természeti érték megrongálá-sáért perelte be Piroskát és a Nagymamát.

- Van olyan mű, amely meghatározó olvasás-élmény volt számodra gyermekként, és ma is érzed, hogy hatással van saját, fiataloknak szóló műveidre?

- Elsősorban Fekete István könyvei voltak rám nagy hatással. Sajnos, azt tapasztalom, hogy ezek a lassú sodrású, sok természeti leírást használó szö-vegek már kevesebb örömet okoznak a mai gyere-keknek. Örkény István és Rejtő Jenő abszurd látás-módja, nyelvi humora viszont még mindig működik, ehhez a hagyományhoz magam is szívesen kapcsol-ódom.

- A kőmajmok házának első borítója egy le-gendás világ hangulatát ébreszti fel bennem, az újabb kiadásé már a regény megfilmesített verzióját idézi fel. Neked melyik borító jön be job-ban, melyik mit idéz fel benned?

- Természetesen az előbbi tetszik jobban. Herbszt László művészi illusztrációi nagyban hozzájárultak a könyv sikeréhez. A puha kötésű változat inkább azok számára készült, akik látták és szerették a filmet.



- Kamaszként a Kőmajmok két szereplője közül inkább Kornélhoz vagy inkább Gyurihoz hasonlítottál? Hogyan rajzoltad meg a két karaktert?

- Mindkettőhöz hasonlítottam, természetesen. Ma-gamból gyúrtam mindkettőt. Kornél „énállapotában” talán tovább tartózkodtam, ha szabad így fogalmaz-nom. A társaság középpontja Gyuri inkább a külvilág felé voltam, a szorongó, beteges Kornél azonban job-ban tükrözi az akkori belső világomat.

- Ha a Kőmajmok világára gondolunk, vagy attól egy kicsit elrugaszkodunk, mit jelent szá-modra a fantázia a regény világában és alkotói munkádban?

- A fantáziálást sokan, főleg az okos felnőttek fe-lesleges álmodozásnak tartják. Nagyon tévednek. A fantázia eredetileg az a képességünk, hogy fejben lejátszunk bizonyos szituációkat a lehetséges kime-netelekkel együtt. Ez tehát evolúciósan is fontos ké-pességünk, de sokkal több annál. A pszichológia ma már aktívan gyógyít a belső képekkel, az imagináció-val. Persze, a mesék spontán módon évezredek óta ugyanezt teszik. Az írásaimban én is igyekszem belső képekkel gyógyítani. Kornél is kigyógyul az asztmából a Kőmajmok végén, miután bejárt egy nehéz, tekervé-nyes belső utat, melynek végén felfedezte a múltját, megértette önmagát és az apját.

- Milyen jelentősége volt számodra, hogy a re-gény elnyerte az IBBY Év Könyve díját?

- Főleg azért örültem neki, mert azt reméltem, hogy a díj kapcsán még több gyerekhez eljut ez a szá-momra annyira személyes és fontos szöveg.

- A könyv filmes adaptációjához te készítetted a forgatókönyvet. Mennyire vettél részt a ren-dezésben is, és hogy tetszik az eredmény?

- A rendezésben nem vettem részt. Az igazat meg-vallva, az én ízlésemnek túlságosan realista ez a filmes adaptáció. Hiányoltam belőle a költészetet és a má-giát. A regényt egy ideig úgy lehet olvasni, mint egy fantasyt, és épp az a nagy fordulata, hogy valójában egy családi dráma metaforikus átfogalmazása.

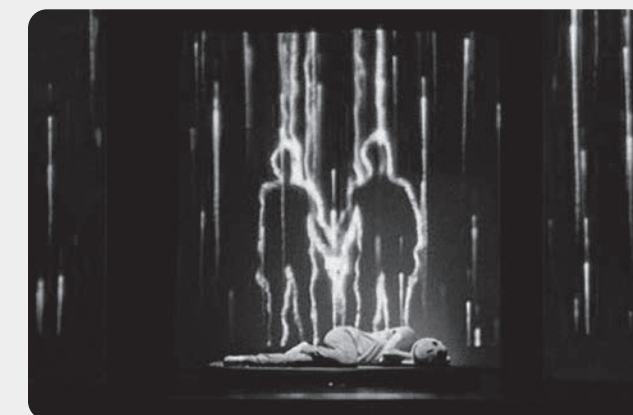
- Legutóbbi regényed, a kettős: játék egy négy-kezes Jeli Viktóriával. Bár a Tilos az Á sorozatban jelent meg, mégsem az ifjúsági irodalom címke alatt szerepel a honlapodon. Van ennek jelentő-sége?

- Ez egy ifjúsági darab, középiskolásoknak játsszák a budapesti Kolibri Színházban. Majd javítjuk a honla-pon, jó, hogy szóltál. Egyébként mindenkinek szívből ajánlom, egészen különleges előadás: két helyszínen játszódik, párhuzamosan két közönségnek, majd a da-rab háromnegyedénél a két történet összeér, és a két közönség találkozik.

- Izgalmas lehetett a közös alkotói folyamat, amely során először a regény színdarabválogata készült el. Mit szerettél leginkább az együttműkö-désben?

- Jeli Vikivel már számtalan könyvet és filmet ír-tunk együtt, gyerekeknek a Rozi az égent és a Dani és a megkerült születésnapot, kamaszoknak az Időfutárt, felnőtteknek a Terápiát. Nagyon szeretek vele dolgo-zni, mert mindig meglep, amit ír, máshogy jár az agya, máshonnan fogalmaz – és ezzel inspirál, hogy én se a szokott írói köreimet járjam be.

Kérdezt: Jakab Villó Hanga



TASNÁDI ISTVÁN

A kőmajmok háza

(Pagony, Budapest, 2012, 2018)
- részlet -

1. fejezet: Kornél, 2012

A fiúk bevették focizni. Igaz, csak azért, mert páratlanul voltak, de ez akkor sem fordult elő hónapok óta. Általában a bérház lépcsőjéről nézte a ráccsal körülvett betonpályát, amin a többiek üvöltözve rohantak a labda után. Most beállhatott, igaz, csak védőnek, és ha egy megszerzett labdával megindult előre, a többiek egyből ráüvöltöttek, hogy paszszoljon már, ne önzőzzön. De akkor is jó volt. Ütközni, rúgni, odalépni vagy csak egyszerűen futni a napon. Azt sem bánta, hogy az új cipője van rajta, amit most csáléra fog csúszkálni a betonon. De nem számít, most semmi sem számít. A vörös Hekker meghúzta a szélén, el akarta vinni mellette, hogy az alapvonalról visszalője a kapu elé. Mivel rajta kívül még senki nem ért hátra, egy ilyen belőtt labda végzetes lett volna, úgyhogy lihegve vetette magát Hekker után, már majdnem utol is érte, de akkor valami belemart a mellébe. Az ismerős fájdalom. Amikor beállt focizni, egy ideig kímélte magát, nehogy előjőjön ez a vacak érzés, de aztán a játék hevében megfeledkezett róla, és most tessék, kész a baj. Megállt, megpróbált mély levegőt venni, belekapaszkodott a fémrácsba, és kihúzta magát. A háta mögött felharsanó diadalüvöltésből tudta, hogy Hekkerék gólt lőttek. A száját nagyra tátotta a ziháló légszomjban, de akárhogy szívta, nem jött több levegő.

A rácsokon keresztül meglátott valakit. Ott állt a lány egy fa alatt, olyan tízévesforma, szandálban, fekete pöttyös sárga nyári ruhában, és őt nézte. Nézte, ahogy hülyén tátog, mint a hal.

- Mit bámulsz, mi?! - préselte ki magából a szavakat, de az inkább szánalmas sipításnak hangzott.

A lány komoly arcán nem látszódott káröröm vagy kíváncsiság, de az is nyilvánvaló volt, hogy nem akar segíteni. Csak bámult szép, bár kissé hüllőszerű szemével. Ritkán pislog, azért olyan hüllőszerű, villant át Kornél agyán, mikor a megrekedt levegő végre kiszakadt belőle, és sikerült kilélegezni.

- Kiszálltam! - szólt oda Hekkeréknek, kicsomózta a derekára kötött melegítőfelsőt, belebújt, és kísértelt a ketréből.

A fiúk kiabáltak utána, hogy legalább a kapuba álljon be, de Kornél kedvetlenül visszaintett, hogy nem lehet,

bocs. Elsétált a még mindig báméskodó kislány mellett, és bement a lépcsőházba. Odabenn jó hűvös volt, talán kisé túl hűvös is így megizzadva, úgyhogy meggyorsította a lépteit.

- Még csak az hiányzik, hogy meg is fázzam! - gondolta, miközben a pólója alól előkötört egy spárgára kötött lakáskulcsot.

A nappaliban ült, és az anyja már harmadszor puffantott bele a szájába az inhalátorral.

- Kértem, könyörögtem, hogy ne állj be focizni! Azt akarod, hogy kórházba kerüljél?

Kornél egykedvűen hallgatta a szokásos korholást, miközben lábával a szőnyegrojtokkal játszott. Jó volt focizni, bőven megért ennyi kellemetlenséget.

Bement a fürdőszobába, hogy kimossa a szteroid ízét a szájából, aztán leült a kád szélére, és az ismeretlen lányra gondolt. Még sohasem látta erre felé. Vendégségbe jött a házba valakihez? Vagy csak erre csavargott? Mindenesetre nagyon ciki, hogy végignézze a szánalmas fulladozását. Ahogy tátog hülyén, mint egy partra vetett hal, miközben az ellenfél berúgja mögötte a gólt. Hát igen, a világ cikije. De mindegy, biztos csak vendégségbe jött, úgysem fog többet találkozni vele.

Másnap megint a ház lépcsőjéről nézte a többieket. Az anyja ötpercenként kinézett rá az ablakból, úgyhogy esélye sem volt a tegnapi esztelenségre. Hekkerék nem voltak eleget a focihoz, így aztán az utcán felfestett pályán tengőztek, de azt sem túl nagy meggyőződéssel. A nap kíméletlenül tűzött reggel óta, szinte az olvadásig áthévíve mindent: fát, aszfaltot és betont. Egy fehér kisbusz fordult be a sarkon, úgyhogy a fiúknak le kellett húzódnuk az útról, hogy elengedjék. A kisbusz leállt a pékség előtt, de nem szállt ki belőle senki. Az oldalára nagy fekete betűkkel rá volt írva:

MR. SHADOW

ÁRNYÉKOLÁSTECHNIKA

Az ablakai le voltak sötétítve, természetesen.

- Szia!

Kornél összereszt és hátrafordult. A tegnapi lány volt. Nem vette észre, hogy mikor jött ki a házból, egyszer csak

ott állt mögötte barátságosan mosolyogva. Ma is a fekete pöttyös sárga ruha volt rajta, de így közelről látszott, hogy még az arca is pöttyös: ahogy grimaszolt, apró kis szeplők táncoltak az orra körül.

- Te meg ki vagy? - kérdezte Kornél meglehetősen durván, hisz mégiscsak egy lányról volt szó.

- Izabellának hívnak. Itt nyaralok a nagymamámnál.

- Az ki?

- Özvegy Baranyai Béláné.

Kornél látásból jól ismerte Baranyai nénit, aki nagydarab öregasszony volt, és úgy billegett a csipőprotézise miatt, mint egy kimonós terminátor. Baranyai néni ugyanis japánmániás volt, általában kimonóban járt, és ha beszélt, márpedig mindig beszélt, jázminos zöldtea-szagú volt a lehelete.

- A városba küldtek nyaralni? - kérdezte Kornél.

- A szüleim dolgoznak, a nagyfiú vigyáz rám - válaszolt a lány.

Kornél visszafordult a játszótér felé, a maga részéről lezártan tekintette a beszélgetést, nem úgy a kislány:

- Neked mi bajod van?

- Mi lenne? Semmi.

- Asztmás vagy?

Kornél nem szerette, ha erről faggatták. Négyéves korában jött ki a betegsége, egy ideig homeopátiával kezelték, de amikor a dolgok rosszabbra fordultak, felírták neki a szteroidos inhalátort.

- Semmi közöd hozzá! - morogta végül.

- Ki tette a követ a mellkasodra? - faggatta tovább a lány.

- Milyen követ?



- Előttem nem kell titkolódnod, én is olyan vagyok.

- Asztmás?

- Szóval ki tette rád?

Kornél összezavarodva nézett a lány nagy hüllőszemébe, melyben most sem látott semmilyen érzelmet, csak valami nyugtalanító mélységet, amibe szinte beleszédült. Szerencsére épp letelt az öt perc, és az anyja hajolt ki az ablakon.

- Kornél, ebéd!

Felpattant, és köszönés nélkül faképnél hagyta a lányt. A lépcsőnél lelassította a lépteit: fegyelmeznie kellett magát, ha nem akart megint befulladni. Szép nyugodtan ment fel a lépcsőn.

A konyhában ült, frissen mosott kezét a nadrágjába törölte, miközben a gőzölgő leves fölé hajolt.

- Ki ez a lány? - érdeklődött az anyja.

- Egy csaj a harmadikról. Itt nyaral. Teljesen zizzent.

A leves meleg volt, de nem forró, mert attól is könnyen be lehet fulladni. Pedig Kornél szerette a tűzforró levest.

Feküdt az ágyon, és a plafont nézte. Ez volt a szieszta, a kötelező délutáni pihenés, amikor még a számítógépet sem kapcsolhatta be. A szobájában katonás rend volt, minden műanyag, és sehol egy virág. A műanyagot lehet a legkönnyebben megtisztítani a poratkáktól, a növények meg veszélyes pollenekkel fertőzhetnek meg a szoba levegőjét. Kornél anyja körültekintően választotta meg a bútorokat, az ételeket és a napirendet is. Most például a gélzasakos búzafülék-koncentrátumban hitt, minden este az volt a desszert. Kornél undorodva húzta el a száját. Még huszonöt perc a sziesztából. A lökött lányra gondolt. Izabella, micsoda hülye név! Mint egy sellő Barbie! Nyálás. Okoskodó. Pont ráillik...

De mit akart azzal mondani, hogy ő is olyan, mint én? Ő is asztmás? Nem úgy tűnt.

Kornél szépen, lassan lélegzett, és számolta a kilégzéseket. Ez az a bizonyos Buteyko-módszer, amelyet el kellett sajátítania péntekenként egy méregdrága kurzuson, ahová az anyja vitte el. Mondjuk, ez még mindig szórakoztatóbb volt, mint a sóbarlang, ahol órákig kellett ülnie nagykabátban és mezítláb egy lila hangulatfényben úszó hodályban, amely bokáig fel volt szórva sóval, és a plafonról hegyes sókristálytömbök lógtak, mint csillogó lándzsák.

A játszótérről felhallatszott a gyerekek kiáltozása és a fémrács csattanó zengése, ahogy nekicsapódott a bőrlabda. Talán olvasni kéne. Kornél szeme az éjjeliszekrényre tévedt, ahol a hörgőtágítók alatt egy képregény hevert. Ahhoz sem érzett magában elég erőt, hogy kinyúljon a füzetért. Minek? Már csak húsz perc a sziesztából.



Vacak csoda

A Szín-téren:
Tim Noble és
Sue Webster
brit művészpáros



Csodát művel ez az ötvenes éveit taposó szerzőpáros a 2000-es évek elejétől, legalábbis számomra, az. Már az egyetemi éveik óta dolgoznak együtt. És amiket csinálnak azóta, az annyira erős mind képességében, mind gondolatiságában, hogy ha egyszer belekóstoltál ebbe a világba, soha nem felejtet. Így voltam ezzel én is. Ifjúkorom óta magamban hordozom

„Saját magad varrod, szabad ruháidat. Levágod a hajad magad. Megtalálod az utad.”

munkáikat, és mindig rácsodálkozom munkamódszereikre. Hogy lehet ennyire félelmetes és egyben gyönyörűsége egy műalkotás? Hogyan fér el ennyi nyersség ennyi érzékenységgel egy térben? Nem mondom, orrbavágós volt az első találka és visszatetsző is egy kicsit ettől a pimasz, igaz megjelenési módtól, a formától, de mindezt úgy rendezték, hogy benne legyen a csomagolásban, a rengeteg befektetett munkában a lebilincselő árnykép fantasztikus, meghökkentő élménye.

Talán soha nem volt ennyire aktuális a mondanivalójuk, mint manapság. Mi, emberek belefullasztjuk a világot a szemetünkbe, lépten-nyomon hulladékot termelünk, mérgezzük, kipusztítjuk bolygónk élőlényeit. Erre is mutatnak rá azzal, hogy a szemet, a hulladék az anyaguk, a realitás az, amiből a képtelen illúzió születik meg. De mit is csinálnak pontosan? Közönséges anyagokból, tárgyakból, maradványokból építkeznek az újrahasznosítás kultúrájának ígéje által, amit majd megvilágítanak egy pontból, hogy az árnykép igencsak emberi, felismerhető ábrát képezzen a falon, sziluettet, mint például az önarckép vagy egész alakos figura. Platón barlanghasonlatának gondolatát villantják fel.

És ez a gondolat formálódik munkájukban, mert láthatunk tőlük sötét természetes alkotást is, világosat is. A világos teremben a munka kettőssége fokozódik, az anyagból épített szobrok erőt, több teret kapnak, eldönthetetlen, hogy a forma vagy árnyéka-e az ütősebb. És az a csodás, hogy egyik és másik ugyanaz, csakis egy fényforrás által megvilágítva. Azaz mégse, teljesen elképzelhetetlen még most is, hogy az a halom



szemét ilyen képeket produkáljon. Ha nincs fényforrás, csak formánk van. Elgondolkodtató. Hatalmas munka, idő- és energiaigényű melók, mégis mintha ideiglenes, időn kívüli életet élnének. Mi történik az építménnyel, ha lekapcsolódik a fény, és bezár a kiállítás? Gondolom, vannak munkák, amelyek tovább élnek, és vannak, amelyek átalakulnak. Az újrahasznosítás, ugye.

És szobrokról beszélünk, ezt ne feledjük. Az alkotók szobrokként tekintenek műveikre, körbejárhatóak, a néző szembeállhat velük, viszonyulhat hozzájuk, emberi léptékekkel, arannyal rendelkeznek.

A bronzszobroknál forma van, nincs fény-árny játék, ilyen is tudnak, ilyen játékos, gyerekded dolgokat nyomni, hajlított drótszerűeket, nem szeretnének leállni ott, hogy csak a projektoros árnymelókat építsék meg, míg a világ. Érdekes, hogy külön stúdióban dolgoznak már, és festenek is, rajzolnak, ezeket a rajzfilmszerű karaktereket egyszerre, egymás tudta nélkül kezdték formázni drótból és küldeni egymásnak. Egyikük egyszerűbb figurákat, másikat történettel telített, részletgazdagabb alakokat, aztán összevetették őket, és ilyesmi jött ki ebből. Neonnal is próbálkoztak, izgalmasnak tűnt az ötlet, hogy körbejárható, neonszövekből összerakott szobrok legyenek ezek az óriás, cérnyszerű figurák. Ezek még nincsenek meg, azt hiszem, bonyolódik az ügy, hiszen tartószerkezet is kell hozzájuk. Érdekes, hogy monumentális méretük ellenére ezeket a formákat nem öntötték, hanem felmelegítették és kézzel hajlították!

Azt mondják, ne nyavalyogjunk, hogy nincs pénzünk, nincs műtermünk, ez nonszensz, hiszen otthon, a szobánkban dolgozhatunk, fölösleges, kidobandó anyagokból... csak akarni kell, tenni-venni.





Kicsi lányok övláncokkal, kosarakkal, táskákkal



Valois Magdolna későbbi skót királyné övhöz rögzített táskával (ismeretlen művész, 1522)



Kicsi lány övláncon függő késsel, ollóval és erszénnyel (17. századi flamand festő műve)



Kislány övhöz láncolt csörgővel (Jan Claesz, 1609)



Mária Anna infánsnő övhöz rögzített kellékekkel (Juan Pantoja de la Cruz, 1607)



Margarita Francisca infánsnő díszes övlánccal (Santiago Morán, 1610)



Kislány gyümölcskosárral (ismeretlen flamand festő, 1630)



Kislány az 1800-as években is viselt, zsebbel ellátott alsószknyában (William Nutter: Az elveszett penny, 1803)



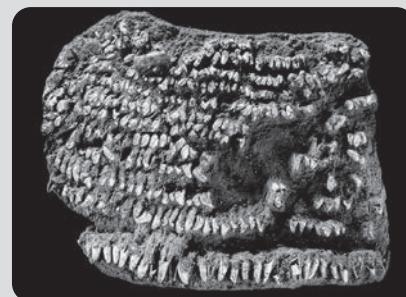
Fiatal lány virágkosárral (Pierre Auguste Renoir, 1888)



Kicsi lány kis piros táskával (Debra Hurd, 2010 körül)



Batyu, tarisznya, bugyelláris...



Kutyafogakkal díszített bőrtáska a Kr. e. 3. évezredből



Perszeusz, a görög mitológia hőse nyakba akasztott tarisznyával egy vörös alakos kerámiaedényen (Kr. e. 6. század)



A római légiósok felszereléséhez tartozott a T alakú botra rögzített batyu és a táska, amelyben a személyes holmijukat szállították

A mód és a hatalom praktikus jelképei: a táskák

A kisebb-nagyobb tárgyak szállítására alkalmas táska – batyu, bugyor, erszény, iszák (kettős tarisznya, átalvető), kosár, puttony, szatyor, szütyő (vászonzacskó), tarisznya, tarsoly stb. – évezredek óta ruhatárunk nélkülözhetetlen kelléke. A kézi-, öv-, váll-, háti-, bevásárló-, illetve útitáskák méretét és formáját a célszerűség mellett a mindenkori divat, anyagukat pedig tulajdonosuk rangja, vagyona határozta meg. Készültek bőrből, vászonból, selyemből, bársonyból, és díszítették nemesfémekkel, drágakövekkel.

A legkorábbiak feltehetőleg a sarkaiknál összefogott, kézben tartott vagy botokra erősített bőrdarabok (batyuk) voltak, amelyekben a kőor

asszonyai szállították az összegyűjtött magvakat, bogyókat, madártojásokat.

Az ókori Egyiptomban elsősorban a férfiak viseltek (ruháikhoz erősített) táskát. A római katonák botokhoz rögzített batyukban szállították holmijukat, a női táskák kis hálók (ún. reticulumok) voltak, a pénzermék megjelenése pedig szükségessé tette a pénzes zacskók (pénztárcák, bugyellárisok) használatát.

Az ősi civilizációk (egyres) kutatóinak véleménye szerint a táska kultikus tárgy lehetett. Egymástól távol élő ókori népek – mezopotámiaiak, egyiptomiak, maják, aztékok stb. – uralkodóit és isteneit ábrázoló domborműveken ugyanis napjaink kézitáskáihoz hasonló dobozok tűnnek fel, amelyek feltehetőleg a hatalmat, illetve a tudást jelképezték.



Oánész babiloni ember-hal istenség, kezében a titokzatos táskával (dombormű a Kr. e. 10. századból)



Az asszír mitológia életfát tápláló, szárnyas védőszellemei, kezükben táskával (Kr. e. 10. századi dombormű nyomán)



Quetzalcoatl, a maja mitológia kígyóistene, kezében táskával egy Kr. e. 1800 körül faragott domborművön



Válltáskás zarándokok a franciaországi Autun település Szent Lázár-katedrálisának 1120-as években faragott domborművén





Táskakészítő szerzetes egy Nürnbergben őrzött középkori német kéziratban (1425)



Kereskedő aprópénz tárolására szolgáló bőrzacsóval a *Hortus deliciarum* ('gyönyörűségek kertje') című kéziratban (1180 körül)



Kedvese számára övet és a 13-14. században divatos, trapéz alakú táskát választó lovag a Manesse-kódex miniatúráján



Méretes váll-, illetve övtáskát cipelő vadász Ibn Butlan 15. századi arab orvos *Tacuinum sanitatis* ('az egészség fenntartása') című könyvének illusztrációján

Táskadivat a középkorban

A kora középkorban mind a női, mind a férfiruházat fontos része lett az öv, amelyhez különböző használati tárgyakat (ollót, fésűt, kulcsokat), illetve kis méretű, elsősorban a pénz tárolására szolgáló erszényeket erősítettek. A többnyire a kötény vagy a felső szoknya alá rejtve viselt női táskákat hosszú zsinórokra függesztették, hogy tartalmukhoz könnyebben hozzáférhessenek. Az erszényekben lehetett aprópénz, varrókészlet, szépségápoló szer, azaz – a zsebkendő kivételével – majdnem bármi, ami napjaink női táskáiban. (Zsebkendőt akkoriban még a legelőkelőbbek sem használtak, az első ismert említés arról, hogy illetlenség az orrot a ruha ujjába vagy

szoknyába, köténybe törölni, 1600 táján történt.)

A honfoglalás korában élt magyarok jellegzetes táskája a pénz, élelmiszer, lószér vagy tűzszerzőmök (acél, kova, tapló) szállítására alkalmas nemez- vagy bőrtársoly volt, amelyet övre fűzve viseltek. Az előkelőbbekét többnyire veretes tarsolylemez borította, a szegényebbeké minta nélküli volt.

A gótika korától (12. század) a barokk korig (17-18. század) a sok rétegből álló, bő ruhákban észrevétlenül elfértek a pénz és más apró tárgyak tárolására biztonságosabb – többnyire az alsó szoknyákra, illetve a nadrágokra a csipő magasságába varrt – kisebb-nagyobb zsebek, amelyek hosszú időre gyakorlatilag fölöslegessé tették a táskák viselését.



A középkor jellegzetes viselete volt a trapéz alakú, vállra akasztható tarisznya (zarándokok egy középkori kézirat illusztrációján)



Két heveder segítségével háton szállítható puttony egy 14. századi kéziratban



A levelek, iratok, térképek, borotva stb. szállítására alkalmas tarsoly a 16. századtól a huszárok felszerelésének része lett (huszáregyenruhák, 1762)



Reneszánsz kori német erszényárús és vásárlói az 1530-as években



Középkori uradalom éléstárát felügyelő kulcsárnó felségjeleivel: övéhez rögzített kulccsal, késsel és erszénnyel



Kötény, illetve felső szoknya alól tánc közben elővillanó erszények ifjabb Pieter Brueghel *Esküvői tánc a szabadban* című festményén (1623, részlet)

Az övláncok virágkora

A 15-16. században, a reneszánsz korában a rangot és gazdagságot is jelképező, egyre pompázatosabb, gyöngyökkel, drágakövekkel, hímzésekkel díszített, ékkövekkel kirakott pántokra, illetve arany- vagy ezüstláncokra függesztett erszények mind a nők, mind a férfiak öltözékének fontos részévé váltak.

A hölgyek évszázadokon át chateleine-nek (ejtsd: satlen) nevezett övláncokra erősítették a háztartásban vagy a társasági eseményeken fontos tárgyakat – kulcsokat, órákat, sípokot, piperecikkek tégelyeit, varróeszközöket, ollót, fésűt, késeket, noteszeket, irattartó hengereket, gyerekeik játékaikat stb. –, amelyeket így nem kellett a táskák mélyén keresgélni. Az 1800-as

évek végéig viselt, értékes anyagokból készült, díszes láncok lassan státuszszimbólummá, a gazdagság jelképeivé váltak.

A kis kézitáskák, amelyeket először a Napkirály korának udvarhölgyei viseltek, az 1800-as években, az empire művészeti stílus korában váltak ismét divatosabbá, amikor a légiesen könnyű, szűkre szabott ruhák már nem rejtették el a zsebeket, derékra kötött erszényeket. Az erszények tartalma pedig csuklóra akasztható, zsinóron, bőrpánton vagy láncon függő, bőrből, selyemből vagy bársonyból varrt táskákba került.

A kezdetben komikusnak tartott kézitáskák eredetileg a ridikül ('nevetséges'), később az ókori római nők hálóira emlékeztető retikül ('kis háló') nevet kapták.



Reneszánsz kori viselet az övről szinte a földig lelógó erszényekkel és irattartó hengerekkel (Albrecht Dürer metszete, 1538)



19. századi ezüst övlánc a viktoriánus kor hölgyei számára fontos kiegészítővel



A 19. század végéig divatos övlánc, ahogy a londoni Punch Magazin rajzolója látta (1849)



A Punch Magazin karikatúristája szerint a chateleine áldás az anyák számára (1849)





Akik „szedték a batyujukat” (vállon átvette cipelt batyu és retikül középkori ábrázolása)



A 18. században, a barokk, illetve a rokokó stílus korában a csuklóra akasztható, húzószínrel záródó selyemszak volt divatos



A 19. század utolsó évtizedeiben divatos női öltözetet selyemből, bársonyból vagy bőrből varrt, „nevetséges” kékításka (ridikül) egészítette ki

A táskák mint a női egyenjogúság jelképe

A 19. században az amerikai Susan Brownell Anthony – a nők egyenjogúságáért és szavazati joguk biztosításáért szervezett mozgalom élharcosa – a táskát a szabadság és a hatalom szimbólumának tekintette, és a „minden nőnek saját táskával kell rendelkeznie” kinyilatkoztatásával került be a táskák történetébe.

Az 1800-as években a vasútvonalak kiépülése, a gőzhajó, illetve a gépkocsi feltalálása elérhetőbbé tette az utazást, illetve szükségessé az útitáskák – bőröndök, ruhaládák, neszeszerek, kalap- és cipősdobozok stb. – használatát.

A múlt században – az irodákban dolgozók, az üzletemberek, üzletasszonyok és a diákok aktatáskái mel-

lett – népszerűvé váltak a dolgozó nők méretes táskái, illetve a kézben hordott, a fedelükbe épített tükörrel is ellátott laptáskák.

A század második felében számos divatház – Louis Vuitton, Chanel, Dior, Hermes, Prada, Gucci stb. – drága anyagokból készült és a jómód jelképeivé vált táskái révén lett világhírű.

Napjainkra a táskák öltözetünk nélkülözhetetlen kelléke, a ruhához, cipőkhöz illő, alkalmi táskák viselése pedig az elegancia feltétele. A minden ruhájához más táskát viselő II. Erzsébet brit királynő állítólag még egy „táskanyelvet” is megalkotott: a hivatalos eseményeken asztalra helyezett táskájával jelzi személyi titkárnak, hogy távozni óhajt, a bal kezébe fogottal pedig azt, hogy szeretné, ha megmentenék unalmas beszélgetőtársától.



Utazótáskák James Tissot Várakozás az állomáson című festményén (1874)



Viktóriánus kori hölgy a 19. század második felében (Viktória brit királynő uralkodása idején) divatos, doboz alakú retiküllel



Susan Brownell Anthony, a nők választójogáért harcoló szüffrazsett mozgalom egyik élharcosa a női egyenjogúság jelképének tartott táskával



Napjaink népi motívumokkal díszített szőtt tarisznáinak afrikai változata

Csillagok, csillagok

Éjszaka rémálmom volt: azt álmodtam, hogy a fiam játékfüggő lett, én pedig teljesen kétségbeesem. Felébredve rájöttem, ez bizony bekövetkezhet, éppen most történik emberek milliárdjaival. Valamilyen játéknak mind rabjai vagyunk, a „még kell” játéknak.

A még kell játék eleinte izgalmas, és jól is fog: csak még ezt érjem el, azt érjem el! Ez az érzés új helyekre vihet el, új emberekkel ismerkedhetsz meg, új képességeidet fedezheted fel. A kérdés az, rabja vagy-e ennek az érzésnek. Viszketegségként éled-e meg? Olyan nyugtalanító érzésként, amely nem hagy örülni annak, ami van? Mert gyakran ennek az érzésnek, amely eleinte olyan vagánynak tűnik, az az ára, hogy azt, ami van, nem értékeld, nem is látjuk. Adottként tekintünk rá, azzal a logikával, ha ez mindig így volt, legalábbis amióta én a világon vagyok, s mindig is így lesz, legalábbis mindaddig, míg a világon leszek. Ez egy téves logika: csak mert valami eddig volt vagy így volt, nem biztos, hogy a továbbiakban is lesz vagy így lesz.

Kedves fiatal olvasóm! Hétfvégén fent voltam a Nyugati Havasokban. Nagy, porzó hó volt, márciusi meleg és hasítóan tiszta ég. Így aztán az éjszakai égboltot valóban telides-teli biggyesztették hatalmas gyémántcsillagokkal. Te bizonyára már láttál ilyet. Lehet, elámultál, lehet, dideregve futottál vissza a házba, á, hagyjuk ezeket, és volt jobb dolgod, például egy képernyő bámulása.

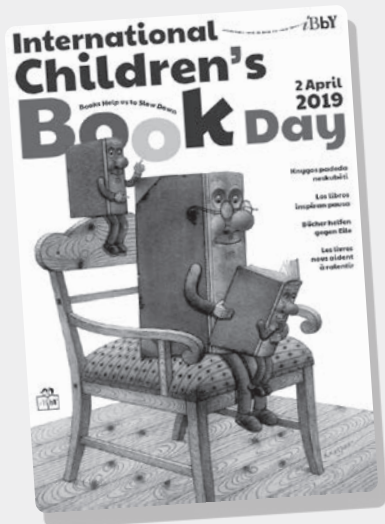
Egy fiatalember a következőt mesélte. Ázsiai kisvárosban tanított három évig egy egyetemen csillagászatot. Ebben a városban nemcsak hogy régóta nincs már iható víz, nem terem friss zöldség, gyümölcs, de évtizedek óta vastag szmogtakaró fedi a várost. A diákjai, tizen-, huszoneves diákok, még soha életükben nem látták az eget úgy, mint például te láthatod általában. Nem látták a kék eget nappal, és soha nem láttak még csillagot. Mivel csillagászatot tanulnak, mindent tudnak a csillagos égről, megtanulták könyvből, látták a fényképeket, tudják, hogy léteznek csillagvizsgálók. Viszont amikor ez a romániai tanárunk mondta, hogy mindez a világ legtöbb táján szabad szemmel is látható, nem értették, miről beszél. Egyszerűen nem bírták felfogni az értelmét. S mivel nem tudták felfogni az értelmét, így a súlyát sem annak, hogy ők nem láthatják az eget. Ezt nem tartották problémának. Az ő valóságuk a szmog, a szennyes szürke, a mesterséges fények, képek, élet. Amikor megkérdezte, hogy mi a vágyuk, mit szeretnének elérni az életben, kivétel nélkül azt válaszolták, hogy eljuthassanak Amerikába és lehessen egy jól fizetett állásuk. Ezt már nem mondták, de én hozzá tudom képzelni, hogy aztán drága pénzért ehessék a friss, természetes zöldséget, gyümölcsöt, amelyet ott fognak felfedezni, és amelyet a műanyag ételekhez képest csillagászati áron vásárolhatnak meg. De lehet, hogy nem fedeznek fel semmit, és igazából észre sem veszik, hogy Amerikában laknak, mert a képernyő mindenütt egyforma.

Viszont te itt és most még megtapasztalhatsz egy olyan világot, amely változatos, színes, még szippant-hatsz a dombokon, hegyeken friss levegőt, és ihat sziszta forrásból. Tedd meg ma, ne halaszd holnapra! Hatalmasat változtathat azon, ahogy eddig láttad a világot, és ha nem, az sem baj, ártani biztos nem árt.



Könyv Eszter illusztrációja





Tudtad, hogy van Nemzetközi Gyerekkönyvnap?

A Nemzetközi Gyerekkönyvnapot Hans Christian Andersen születésnapján, április 2-án ünnepeljük.

2019-ben az ünnepi plakátot és a nap üzenetét az IBBY (Gyerekkönyvek Nemzetközi Tanácsa) litvániai szekciója készíti, írja. Olvassátok ti is szeretettel:

A könyvek segítenek lelassulni

Rohanok!... Nincs időm!... Viszlát! – Ezt lehet hallani nap mint nap, nemcsak Litvániában, amely Európának pontosan a közepe, hanem a világ számos pontján. Nem

kevesebbszer halljuk azt is, hogy az információutádagolás, a rohanás és kapkodás korában élünk.

De ha egy könyvet veszel a kezbe, rögtön másképp érzed magad. Úgy tűnik, a könyveknek van egy csodálatos tulajdonságuk: segítenek lelassulni. Amint kinyitasz egy könyvet, és beleveted magad megnyugtató mélységébe, megszűnik az a félelmed, hogy a dolgok őri sebességgel húznak el melletted, amiből semmit sem észlelsz.

Hirtelen elhiszed, hogy nem kell állandóan kiröppened, mint valami denevér az üregből, hogy egy kevésbé fontos, ám annál sürgősebb feladatot elvégezz. Talán az hat rád megnyugtatóan, hogy a könyvek lapjai számozva vannak, talán az, hogy, miközben lapozod őket, finoman és megnyugtatóan sercegnék. A könyvekben a múltbéli események békésen összesimulnak az eljövendővel.

Egy könyv univerzuma szélesre tárt; a valóságot ötvözi a képzelettel. És néha elcsodálkozol, hogy vajon egy könyvben volt-e vagy a valóságban,

A gyerekkönyvnap alkalmából egy meghatározó szerző munkásságát idézzük fel: **TANDORI DEZSŐ** (1938–2019) műveit ajánljuk: a *Medvék minden mennyiségben* verseiből és egy részletet a *Nagy Gombfocikönyvből*.



Tandori Dezső

Az, aki örömmel olvas – legyen az felnőtt vagy gyerek –, sokkal érdekesebb, mint az, akit nem érdekelnek a könyvek, aki mindig lohol, soha nincs ideje leülni, aki szinte semmit nem vesz észre abból, ami körülveszi.

hogy észrevetted, milyen gyönyörű az, amikor az olvadó hó nagy csöppökben olvadozik a tetőről, vagy mennyire szemet gyönyörködtető a szomszédos ház mohával benőtt fala. Vajon egy könyvből tudod, vagy a valóságból, hogy a berkenye bogója nemcsak szép, de keserű is? Vajon tényleg megtörtént, vagy egy könyvben olvastad, hogy a nyári fűben feküdtél vagy keresztbe font lábakkal ültél, és az égen tovaúszó felhőket figyelted?

A könyvek segítenek abban, hogy ne siessünk annyira, megtanítanak észrevenni a dolgokat, és arra készítetnek, hogy leüljünk egy kicsit. Mert általában ülve olvasunk, a könyv előttünk hever az asztalon vagy az ölünkben, nemde?

És megtapasztaltad már a másik csodát – hogy amikor egy könyvet olvasol, a könyv is olvas téged. Igen, természetesen a könyvek tudnak ol-

vaszni. Olvasnak a homlokodból, a szemöldöködből, a szárd sarkából, de legelsősorban a könyvek olvasnak a szemedből. És a szemedbe nézve látják, hogy... Nos, tudod, mit!

Biztos vagyok benne, hogy a könyvek nem unatkoznak, amikor kézbe veszed őket. Az, aki örömmel olvas – legyen az felnőtt vagy gyerek –, sokkal érdekesebb, mint az, akit nem érdekelnek a könyvek, aki mindig lohol, soha nincs ideje leülni, aki szinte semmit nem vesz észre abból, ami körülveszi.

A Nemzetközi Gyerekkönyvnapon mindannyiunknak ezt kívánjuk:

Legyenek érdekes könyvek az olvasóknak és érdekes olvasók a könyveknek!

(A *gyermekirodalom.hu* nyomán)

Épp

Most 36 éves vagyok: A medvékről épp tudhatok. Ha kevesebbet tudnék. Nyugtalanabban aludnék. Ha ennél többet tudnék, Alighanem hazudnék.



„Tandori Dezső gyermekkorától ugyanabban a házban élt Budán, a Lánchíd közelében. Ifjúkorától fogva élt együtt feleségével, Tandori Ágnessel (aki maga is író és műfordító); néhány prózakötetet társszerzőként együttesen is írtak vagy adtak közre. Nagyon fiatalon bekerült gimnáziumi tanára, Nemes Nagy Ágnes írói-baráti körébe (Mészöly Miklóssal, Ottlik Gézával, Mátyás Ivánnal s másokkal volt szoros kapcsolatban), s e körnek irodalmi-művészeti-filozófiai tájékozódása, ízlése s erkölcsi tartása igen nagy hatással volt írói pályakezdésére s választásaira.” (Forrás: *Digitális Irodalmi Akadémia / Petőfi Irodalmi Múzeum*)

Évszakok

„A te füled is varrott?”
(Naphosszat mást se hallok –)
„A te füled is ragasztott?”
(Ha érdeklődnek a mackók...)
A mackók érdeklődnek:
Ez elég is bevezetőnek.
És: „Volt gomb az ormódon?”
(S ha nem, miféle módon?)
„Milyen növesztőt szedtél?”
(Így múlik ős, tavasz, tél...)
Ezzel a dolgot zárom.
Egyebekről majd nyáron.

Cselre csel és cselre cselre csel

„Szeretsz-e így valakit,
Ahogy engem?” kérdi medvém.
S látom, megcsillan itt
Szemében a kis cseles fény.
Bár ezzel a viccen gyengít:
Nyert! Nem felelem, hogy: „Senkit...”
Hanem azt, hogy: Ót! Hogy: persze! Ót!
– S ő boldog, hogy *mindenre rájövök*.

Nagy Gombfocikönyv

A Liverpool a Vízvárosban!

1.

A Lánchíd utca egyik toronyházának tetőteraszán különös társaság ült együtt. Talán még sosem látott ilyen különös társaságot a vízvárosi alkonyat. Mert alkonyodott már; pedig az egészen rendkívüli tanácskozás kora délelőtt kezdődött. És még mindig nem ért véget.

Coutinho kapitány a terasz korlátjához ballagott. Nézte a fényeket a Dunán. A gesztenyefák sűrű lombját. Brazíliára gondolt, és elhúzta a száját. Ott engem most épp menesztettek, állapította meg. Mert a csapat nem jutott a döntőbe a Mundialon, meg aztán valami bíráló megjegyzést is tettem.

Legyenek érdekes könyvek az olvasóknak és érdekes olvasók a könyveknek!

De itt... ezek a medvék azt ígérik, hogy teljesen sportszerű lesz a szervezés.

Minden mérkőzést ugyanazon a pályán bonyolítanak le, Brandstifter műasztalos készítményén, a 140 centiméter hosszú, 99 centiméter széles Tandor-pályán, az *Old Tandoron*. Hihetetlen ajánlat. Vajon a többiek mit gondolnak a dologról? Coutinho kapitány a tanácskozás rövid fagyalaltszünetében a korlát mellől megpróbált végignézni társain. Nem volt ez könnyű; sokan voltak. A nemzetközi labdarúgóélet kiváló edzői közül, aki csak tehetette, elfogadta a vízvárosi medvék meghívását. Ilyesmi még nem volt, amióta világ a világ!

Igen, gondolta Bearzot kapitány, ahogy épp Ron Greenwood baráti fejtegetéseit hallgatta. Greenwood kapitány az angol válogatott mellől repült ide. A két kitűnő szakember töprengve ráncolta homlokát, de mintha mosolyogtak volna is mindketten. Akárcsak a többiek. A svéd Ericsson kapitány, az osztrák Senekowitsch, a spanyol Kubala, a francia Hidalgo, a skót McLeod, a walesi Toshack és a holland válogatott újabb sikerének kovácsa, Happel, valamint a visszavonulás előtt álló Helmut Schön. Esményi környezet, állapították meg, ahogy fagyaltot kanalazgatva nézelődtek. Háttérben a budai vár, alattunk a Duna-part, jó levegő, legalábbis sportszerűséget ígérő légkör...

Mert ami a jó levegőt illeti, épp egy autóbusz gondoskodott róla, hogy ne legyen egészen füstfelhőtlen. De a teraszon összegyűlt kiváló szakemberek ezt sem bánták: játékosbusz érkezett! Az Angol Liga éljátékosainak kis csoportját hozta.

Csodálatos volt a nemzetközi labdarúgóélet ezen a napon a Lánchíd utcában! Mintha meg akarták volna mutatni a világnak, hogy...

Ez a nagyszerű, gondolta Minyutti felügyelő, a házigazda, aki medvéinek javaslatára a nagy tanácskozást összehívta. Mindenki meg akar mutatni valamit. Mi itt, a Vízvárosban azt szeretnék bizonyítani, hogy a Duna-part a legnagyobb vetélkedések színhelyeül is alkalmas. A szövetségi kapitányok természetesen képességeiket kívánják igazolni ebben a sajátos sportágban. Végignézett a huszonkét kiválóságon. A tizenegy válogatott szakvezetőn, valamint az Angol Liga tizenegy mesteredzőjén. És ott volt a huszonkét medve... Ami a vezetést illeti, gondolta Minyutti felügyelő, és kiüzent a konyhán szorgoskodó mosómedvéknek, Bronziéknak, hogy most aztán mindent bele, folt ne maradjon a vízvárosi gombfociélet fagyaltoskelyhein, ami tehát a vezetést illeti, minden rendben volna. Várta a szünet végét, várta, hogy Dömi vegye át a szót, és utána szavazásra kerüljön a sor. Mert még rengeteg tennivaló lesz holnap is, sőt, ezután jön a java! Hogy az évszázad labdarúgó-szenzációja, a Nagy Vízvárosi Nemzetközi Gombfocitorna még augusztus végén megkezdődhessen.

(A folytatást a *Digitális Irodalmi Akadémián*, a *pim.hu/hu/dia* oldalon találod!)



Tavaszcvaró a Bodza vidékén



Tél végén, tavasz közeledtével egyesek még mindig idegenkednek a természetjárástól, túrázástól, de szerencsére vannak olyan helyek, amelyek könnyen megközelíthetőek, ugyanakkor látványosak, érdekesek. A Bodza vidéke a téli alacsony hőmérsékletről ismert elsősorban, de egész napos barangolást is tervezhettek oda osztályokkal, családokkal. Ezt, persze, leginkább úgy, ha Székelyföldön éltek, hiszen innen alig egy-két óra alatt elérhető ez a zóna.

A keresőbe Bodzavám (Vama Buzăului) nevét kell bepötyögni, aztán követni az utat a Bölények Völgye vadrezervátumig. A több mint százhektáros területen békésen legelésznek az európai bölény kisebb-nagyobb példányai. Rajtuk kívül néhány szarvas is él a területen. A Kárpát-medencében valamikor nagy számban éltek bölények, de az 1800-as évek elején Székelyudvarhely környékén az utolsó példányt is elejtették, levadászták... A rezervátumban nevelt egyedeket visszatelepítés céljából tenyésztik. A bekerített terület körbesétálható, kellemes kikapcsolódást jelenthet mindenkinek.

A bölényektől pár kilométerre található az Üvöltő-vízesés, amely nem „üvölt” ugyan, és vízesésként sem éppen nagysága miatt jelentős, hanem szokatlan megjelenése teszi vonzóvá, a hegy oldalában ugyanis több forrás fakad, és azok vize folydogál, kisebb-nagyobb esésekkel, egymás mellett és egymással „összefonódva”, a Malompatak irányába. A víz mésztufa gátakat hozott létre, ezek minden évszakban érdekes, maradandó látványt nyújtanak.

A szerző felvételei



Egy író, aki érti a gyerekek érzéseit

JANNE TELLER
Semmi

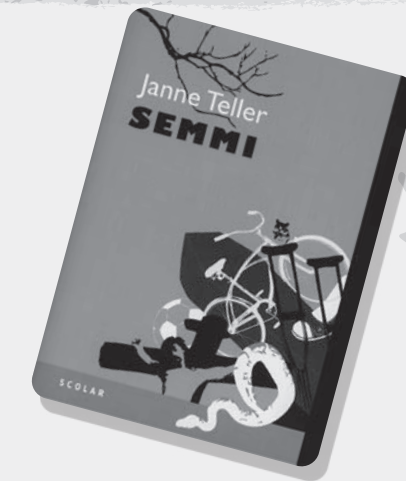
„Semminek sincs semmi értelme, ezt régóta tudom. Ezért semmit sem érdemes csinálni. Erre most jöttem rá.” Ezekkel a szavakkal hagyta el Pierre Anthon az osztályt, és költözött át a Taeringi út 25. alatti udvarban található szilvafára, ahonnan nem volt hajlandó lejönni. Reggelente arra járó osztálytársait idegesítette a szilvafán való „semmittevésével” és flegma kijelentéseivel. Semmibe vett mindent és mindenkit, és úgy gondolta, fölösleges fáradozni, hogy elérjünk bármit is, ha az egyszer úgymint semmivé lesz velünk együtt. A 8/a osztályt kezdte zavarni, hogy Pierre értelmetlenül tartja az életet, így elhatározták, hogy bebonyozítják neki, hogy van értelme. A régi fűrésztelepet választották székhelyüknek, ahol elkezdtek építeni a Fontos Dolgok Halmát. Eleinte csak pár régi fénykép és elszáradt rózsza került oda, majd szépen elkezdett a halom egyre jelentőségtejjesebbé válni. A szabályok egyszerűek voltak: ha valaki beadott valamit, utána neki kellett kiválasztania, hogy ki és mit adjon be. A halomba lassan értékesebbnél értékesebb dolgok kezdtek bekerülni, és a bosszú csak bosszút szült. Az ártalmatlannak induló játék szempillantás alatt agresszív és kontrollálhatatlanná vált, melybe a szülők és a rendőrség beavatkozására volt szükség. Pierre Anthon sikeresen kiprovokálta osztálytársaiból az ördögöt, és miután már mindenkinek a harag folyt az ereiben, elkészült a Fontos Dolgok Halma.

Ez a könyv számomra az egyik legemlékezetesebb fog maradni, mivel az író olyan módon tudja leírni a gyerekekben lejátszódó érzéseket, amilyennel még nem találkoztam. Eddig szinte csak kaland-, fantasy- és sci-fi könyveket olvastam, na meg néha-néha egy krimi és természetesen Rejtőt, de olyan könyvet, ami az élet értelmét kezdje boncolgatni gyermekek szemszögéből, még soha. A könyv végére érezhetővé válik A Legyek Urából ismerhető, gyerekek közti brutalitás, bár itt teljesen más a tét.

A könyvet a 14 éveseknek, illetve annál idősebb korosztálynak tudom ajánlani, mert tényleg nem a Micimackó-kategóriába tartozik. Szerintem a könyvet főleg azok élveznék, akikben már felmerült az élet értelmére vonatkozó kérdés, vagy csak kíváncsiak a válaszra.

KOLOZSI TAMÁS

(Mikes Kelemen Elméleti Líceum, Sepsiszentgyörgy, VII. osztály)



Angyal

Évek óta itt egy angyal, észre se vettem. Megtaláltam, végül vele együtt nevettem. Ő az, kinek minden nap fogom bársony kezét, S várom szüntelen aranyhangú nesztét.

Ő az, ki alvás előtt betakar puha paplannal, S csókot hint homlokomra lágy ajkakkal. Ő az, kiben teljes mértékben bízhatok, Kinek ölében minden percben sírhatok.

Évek óta itt egy angyal, észre se vettem. Megtaláltam, végül vele együtt nevettem. Édesanyám egy mennyei angyal, Kire mindig számíthatok a bajban.

Elhunyo

Állok egy kriptá közepén, A holtak háza peremén. Alattam márványlap a föld, S fent a boltív barokkot költ.

Ám ott fekszik egy lélek, Kiáltva, hogy „félek”. Elvitte a kegyetlen halál, Egy nap majd mennybe talál.

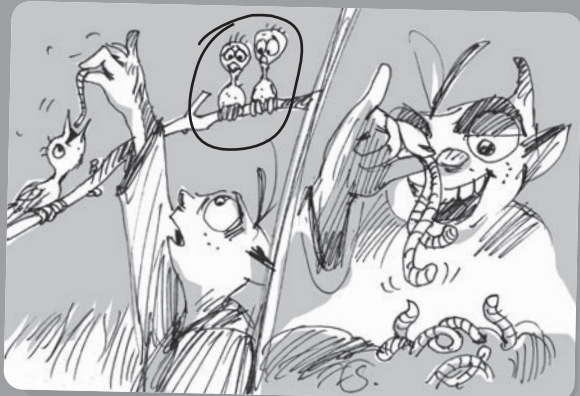
S őt koporsóba tették, Testét egy falappal fedték. A sötétbe zárták, már nem lát, Nem is hall, és semmi sem fáj.

A föld mélyén elhelyezték, A szent vízzel megszentelték. Elment, de még itt él velünk, Mint egy csillag, ragyog bennünk.

NAGY ORSOLYA

(George Coşbuc Gimnázium, Marosvásárhely, VIII. C)

„Földből” a balhé



Csillag István rajzai

Cimbi naplója

Szijasztok!

Végigsöpört a Zinfuenza hullám, mind egy valóságos cunami, az iskolán. Egyedüli szerencse, hogy főleg a **tanárok** betegettek meg, a dijakok jobban birtuk. Anyi tanár hiánzot, hogy nekünk minden órát a **történelemtanárbácsi** helyettesített. Matekból romaji számokat tanultunk, tornából romaji *gladijatorost* jáccotunk-jáccottunk-jádsztunk csináltunk, földrajzból rómát tanultuk. Csak a románóra nem volt más, az latin maradt, met senki se ért semmit belőlle. Eu stie pucin! (Én tud keveset! – szerk. megj.) S ezeken kívül még **napi 3-4** törcióra. Viszajött végre a romaji kor, monta a tanárbácsi. S boldog volt ettől! Az egyik szeme sirt, a másik ... mindig **csipás**. Ahogy egy romaji *költő* írta: nagy ám a csapás, ha egy szemed csipás, de az igazi csapás, ha mindakettő csipás.

A sokszöcsörán megtuttam, hogy a romajiak **uhában** jártak. Be is mutata a tanárbácsi a toga uhát, ami egy fehér lepedő felcsavarva a testre. Azt monta, főleg bőr **uhában** jártak, met elég meleg volt. Hát nem lehetek tul okosok, a melegbe bőrbe bujni, de mondjuk, érthető, hogy felöltöztek, met akkor nem volt még tévé stelefon, s nem tutták, milyen idő van. Ezétt inkább felöltöztek. Met ahogy **apuci mondaná, könnyeb** egy uhát levetni, ha van, mind **kettőt** felvenni, ha nincs! S különben sem az uhat eszi az embert! Azt pontosan nem tudom, hogy a jóga és a toga közül melyik a régebi, de lehet, a togából lett a jóga, vagy fordítva, met azt monta a tanárbácsi, hogy még a nőknek is volt **jóga, de a rabszolgáknak nem!** S a képeken, amiket mutatot, a nőkön volt toga, gondolom, aban jógáztak. De a legtöbb jóga a minisztereknek s a gazdagoknak volt.

Aztán az is kiderült, hogy minden, ami uszba végződik, az romaji. A hónapokról kapták a nevüket az akori **miniszterek, vagy elnökök, vagy polgármesterek**. Agusztusz, Júliusz, Márciusz, ezek császárminiszterek voltak, vagy hónapok. Vagy mintkettő. Így értetem, met uralkodók voltak. S gondolom, romaji volt a fikusz, kaktusz, mikrobusz, bambusz. **S a szervusz.**

- Na szervusz, jól bambusz – monta egyszer a tanárbácsi az egyik gyermeknek, romajiul, ami igazából latin.

A **csuklosbusz** szerintem biztos nem romaji, met az a köves útakon nem tudot volna menni, s a keskeny uccákon megfordulni sem. S akkor még benzinsz se volt. Aszt később fedezte fel valaki, de nem Kolumbusz. Aki nem is volt 1ébként romaji. Erre mongyák: *vannak még véletlenek.*

Ejjen a csengő, ejjen a hoszú szünet!



Ókori egyiptomi házi feladatot őrzött meg az írótableta

A Krisztus utáni II. századból való egyiptomi fa- és viasztábla egy gyermek által írt házi feladatot őrzött meg az utókornak. Elképzelhető, hogy rossz fát tett a tűzre, vagy csupán a szülei aggódása érhető tetten a lejegyzett szavakban, amelyek ősi bölcsességeket fogalmaznak meg.

„Csak egy bölcs ember tanácsát szabad megfogadni”, illetve „nem bízatsz meg minden barátodban” – olvashatók a mondatok az egyiptomi írótabletán, amely egy mai Kindle e-könyvolvasó méretének felel meg. A falpra szerelt viasztáblát 1892-ben szerezte meg a British Library, ám csupán az 1970-es évek óta láthatja a kiállítási tárgyak között a közönség. A házi feladat azért került ismét reflektorfénybe, mert a londoni könyvtár egy új kiállításában vezet végig az emberi írás ötezer éves fejlődésének történetén.

A viasztáblára írt szöveg egy kétrészes házi feladat volt, mégpedig görög nyelven. Ritka pillanatkép ez egy 1800 évvel ezelőtt élt egyiptomi kisdíák mindennapjaiból – magyarázta a Live Science-nek a magyar származású Peter Toth, a British Library ókori és középkori kéziratok emlékekkel foglalkozó kurátora.

A feladat egyik része az írásgyakorlat volt. A képen az első két sorban a tanár (de elképzelhető, hogy a szülő) szép görög betűi láthatók, amelyeket a nebuló az alsó sorokban próbált lemásolni kétszer. A házi feladat második fele szorzási, valamint olvasási gyakorlatokat tartalmazott a feljegyzések szerint.

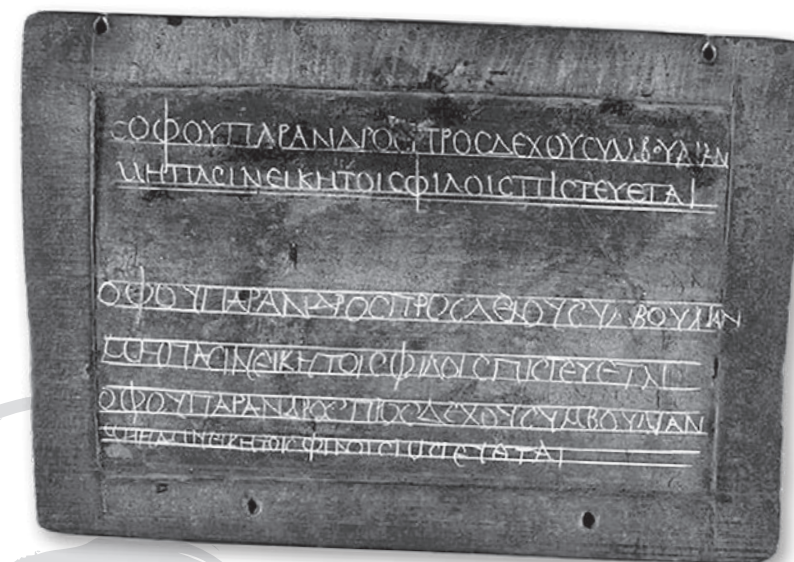
Habár az írótableta tulajdonosának neve és neme ismeretlen, a szakértők szerint valószínűleg egy fiúról lehet szó, aki vagyonos családban nevelkedett, ugyanis formális oktatásban részesülhetett, amely jellemzően a tehetősi családba születő fiúgyermek kiváltsága volt.

Életleckék

Ahogy manapság is, az ókori Egyiptomban sem csupán az íráskép javítása végett másoltattak mondatokat a gyermekekkel, a feladat célja az erkölcsi tanulságok levonása volt. „Nem csupán a kezekről és az ujjakról szólt a munka, hanem az elme fejlesztéséről is” – magyarázta

Toth. (Olyan írótabletát még nem fedeztek fel, amelyen a következő bölcsesség állna: „Ha barátaid beleugranak a Nílusba, te beleugranál?”, ám nem lenne meglepő – tette hozzá humorosan a Live Science.)

Az ilyesfajta írótabletát meglehetősen egyszerű módon készítették el az ókorban: egy fából készült tábla közepén lévő, négyzet alakú mélyedésbe megolvastott, megfeketedett viaszt öntöttek. Miután kihült, a tanárok és a diákok egy keményebb íróvesszővel karcolták bele a jeleket, amelyek világosabb színnel jelentek meg



a sötét háttéren. A viasztól készült tárgyak jellemzően tönkremennek, eltöredeznek, ha nedves környezetben tárolják, ám Egyiptom forró, száraz klímája kivételesen jól megőrzi őket.





A British Library gyűjteményéből több mint száz emléket válogattak ki, hogy az írás művészetének fejlődését az ősi civilizációktól kezdve a modern kultúrákkal bezárólag példákon keresztül is be tudják mutatni Londonban. Többek között helyet kaptak kövekbe vésett egyiptomi hieroglifák, James Joyce Ulyssésének egyik másolata, Mozart által írt zenei feljegyzések, ám 21. századi tetoválókészülékek is.

(Forrás: *Múlt-kor, a történelmi magazin*)



Erdélyi szobrászok



	Svéd autójel	Gábor ... magyar filmsztár volt	Nagy címletű papírpénz	Rag, a-re párja	Albániai város	De	Színész jutalma	Az áram-erősség jele	Szén vegyjele	▼	Szép	... való, derék	Német folyó	Francia férfinév (NOEL)	A szerelem-ben nagy
Erdélyi származású szobrász volt											Becézett Erzsébet				
	Száraz gabonaszár							Kopirozó							Erdélyi szobrász volt
	Erdélyi szobrász volt							Orvosnál mondjuk							
Angol autó				Kerek betű		Köszönés		Vadászkutyafajta							
				Erőteljes		Bent bent!		Magatok							
Bogyós gyümölcsös								Elhízás jele				A föld felé			
								Portugál autójel				Islám szent könyv			
Magyar heavy metal együttes							A ferde torony városa					Kiló		Newton	
												Kenyér-sütő		Lecsavar	
Rag, a-re párja			Nitrogén								Kamrai bútor				
			Háromszéki fahu												
Volt	Rag, a-be párja														
	Ide-oda mozgat														
Vezetékben kering															
Sarolta becézve											Angol fiúnév				
											Kapni akar				
Halászok merítőhálója													Kérdés személyre		
													Testrész		
Ipszilon	Tutaj elejel														
	Rubrika az újságban														
Vajféleség					Gyorsan elpárolog	Norvég autójel	Vezé-rünk volt	Tova	Becézett Gáspár	Női név rövid formája	..., hajrá!				
											A múlt idő jele				
Olyan ízű, mint a tenger				Kezét lengeti								Tonna		Egyen!	
				Maugli barátja								Romlott a zsír		Furfang	
Házimozi			Ablak része!			Nálánál lentebb							Compact Disc		
			Keleti uralkodó			Alszunk benne							Nagy kártyalap		
Ruha simítása								Zavar az elején!							
								Juttat népiesen							
Boros hordó-fajta						Földet forgat				Eredeti lézer!					
						Amper				Liter					
Int középem!	Erdélyi szobrász volt														

CIMBI KÉPTÁRA



KÓNYA ÉVA

Festményeken feltűnő táskák a reneszánsztól napjainkig



Vándor övhöz rögzített erszénnyel, késsel és vesszőből font, fakanállal is felszerelt hátitáskával (Hieronymus Bosch: *A tékozló fiú*, 1516, részlet)



A zsebmetszők (pontosabban: erszénymetszők) már a középkorban is üzték mesterességüket (Hieronymus Bosch: *A bűvész*, 1475-1480)



Övhöz kötött erszényt viselő nők id. Pieter Bruegel festményén (*Paraszttánc*, 1568)



Változatos táskák, sokoldalú felhasználás (Barabás Miklós: *Egy utazó cigány család Erdélyben*, 1843)



Parasztlegény övtáskával és fiatal lány „alkalmi” táskaként feltűrt köténnyel (Munkácsy Mihály: *Befordultam a konyhába*, 1867-1868)



Hölgy az előző századforduló táján divatos retiküllel (Rippl-Rónai József: *Nő fehér pettyes ruhában*, 1889)





Cimborá

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a 2018-2019-es tanévre!



Éves előfizetési díj:

30 lej (3,33 lej / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is
kifizetheted.

A Cimborá ára nem előfizetőknek:

4 lej / lapszám.

- 
- KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL •
 - érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon •
 - írd a cimboramail@gmail.com címre •

www.cimboranet.net